Միավորված ազգերի կազմակերպության Անվտանգության խորհրդի «Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» N 1325 բանաձևի դրույթների իրականացման 2025-2027 թվականների գործողությունների ազգային երրորդ ծրագիրը և ծրագրի իրականացման ժամանակացույցը հաստատելու մասին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

-------------- --- 2025 թվականի N --Լ

ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԱԶԳԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ «ԿԱՆԱՅՔ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» N 1325 ԲԱՆԱՁԵՎԻ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ 2025-2027 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐՐՈՐԴ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 146-րդ հոդվածով և 153-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի N 1902-Լ որոշման N 1 հավելվածով հաստատված՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրի «Արտաքին գործերի նախարարություն» բաժնի 13-րդ կետով՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Հաստատել Միավորված ազգերի կազմակերպության Անվտանգության խորհրդի «Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» N 1325 բանաձևի դրույթների իրականացման 2025-2027 թվականների գործողությունների ազգային երրորդ ծրագիրը և ծրագրի իրականացման ժամանակացույցը՝ համաձայն հավելվածի:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ **Ն. ՓԱՇԻՆՅԱՆ**

Երևան

Հավելված N 1

ՀՀ կառավարության 2025 թվականի հունիսի... N ....որոշման

ՄԱԿ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԿԱՆԱՅՔ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ 1325 ԲԱՆԱՁԵՎԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2025-2027 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՋԱՆՔԵՐԻՆ

1. **Համընդհանուր նպատակներ և արժեքներ**

1. ՄԱԿ ԱԽ Կանայք, խաղաղություն, անվտանգություն (այսուհետ՝ ԿԽԱ) 1325 բանաձևի իրականացման ՀՀ գործողությունների երրորդ ազգային ծրագիրը (ԳԱԾ), որը կրում է «Ներդրում խաղաղություն ապահովելու համաշխարհային ջանքերին» խորագիրը, վերահաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքական հանձնառությունը և ռազմավարական տեսլականը առաջ մղել խաղաղության օրակարգը, այդ թվում՝ ԿԽԱ հանձնառությունների իրականացման ուղղությամբ:
2. Գործողությունների ազգային երրորդ ծրագիրը, հիմնվելով նախորդ երկու ԳԱԾ-երի արձանագրած ձեռքբերումների և դրանք իրագործելու ընթացքում արված հետևությունների վրա, ապահովում է իրականացված քայլերի շարունակականությունը՝ միաժամանակ արձագանքելով Հայաստանի Հանրապետության ներկայիս մարտահրավերներին ու զարգացման տեսլականին:

3. ՀՀ 2025-2027թթ. գործողությունների երրորդ ազգային ծրագիրը կազմվել է ԱԳՆ համակարգմամբ, հաշվի առնելով ՀՀ ճյուղային բոլոր գերատեսչությունների, հասարակական կազմակերպությունների ու քաղաքացիական հասարակության կողմից տրամադրած տեղեկատվությունն ու առաջարկները: Ծրագրում հաշվի են առնվել նախորդ երկու ԳԱԾ-ի մշտադիտարկման ու գնահատման արդյունքները:
4. Գործողությունների երրորդ ազգային ծրագրի որակական ու քանակական արդյունքային ցուցանիշները բարելավելու նպատակով, այն հարմարեցվել է ՀՀ կառավարության կողմից ընդունված ռազմավարություններին, ՀՀ կողմից վավերացրած միջազգային փաստաթղթերին:
5. ԳԱԾ նպատակն է հասցեագրել առկա մարտահրավերներն ու զարգացման հնարավորությունները, ապահովելով, որ ՀՀ-ում ԿԽԱ օրակարգը շարունակի լինել արդիական, հեռանկարային և իրագործելի:
6. 2023թ.-ին Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի ամբողջական շրջափակումն, այնուհետև դրան սեպտեմբեր ամսին հաջորդած էթնիկ զտումը, ստեղծել են նոր իրողություն՝ ՀՀ շուրջ 115.000 բռնի տեղահանվածների կարիքների արագ արձագանքման ու աջակցության ծրագրերի իրականացման անհրաժեշտություն առաջացնելով: Առաջնային են հատկապես խոցելի խմբերի՝ երեխաների, տարեցների, կանանց և աղջիկների խնդիրների հասցեագրումը, ովքեր բռնի տեղահանումից հետո հայտնվել էին ծայրահեղ խոցելի վիճակում:
7. ԿԽԱ երրորդ ազգային ծրագիրն ընդգծում է ԼՂ-ից բռնի տեղահանված կանանց ու աղջիկների խնդիրների հասցեագրման կարևորությունը ու վերահաստատում է ՀՀ հանձնառությունը նրանց իրավունքների ապահովման և կայուն կենսապայմանների ստեղծման հարցում: ԳԱԾ-ն համալիր մոտեցում է ցուցաբերում Հայաստանի սահմանային նոր դինամիկայի հետ կապված անվտանգության հետևանքներին և դրա ազդեցությանը կանանց և աղջիկների վրա:
8. Երրորդ ԳԱԾ-ում առաջնահերթություն են նաև ռազմական գործողությունների հետևանքով անհայտ կորածների հարազատների, որդեկորույս մայրերի, պատերազմի հետևանքով ամուսին կորցրած կանանց, առանց հոր մնացած երեխաների կարիքները:
9. Այն առաջարկում է համապարփակ, գենդերազգայուն ծրագրեր, որոնք անդրադառնում են ընտանիքներում կանանց հատուկ կարիքներին և դերին, նախատեսում է հոգեբանական, մասնագիտական կարողությունների զարգացման ու այլ բնույթի աջակցություն:
10. ԳԱԾ-ն անդրադառնում է ազգային փոքրամասնությունների, հաշմանդամություն ունեցող և մյուս բոլոր խմբերի կանանց կարիքներին՝ որպես ներառականությունն ապահովելու, խաղաղության կառուցմանը հավասար մասնակցությունը խթանելու, հակամարտության ընթացքում և հետհակամարտային շրջանում այս կանանց առջև ծառացած խոցելիությունները հաղթահարելու կարևորագույն գործոններից մեկը, որը հարթում է ճանապարհը դեպի ավելի համախմբված և արդար հասարակություն:
11. 2018 թվականից ի վեր Հայաստանը ակտիվացրել է իր ուշադրությունը ժողովրդավարական բարեփոխումների վրա՝ ստեղծելով նոր հնարավորություններ կանանց իրավունքների առաջխաղացման

համար: Կառավարությունը զգալի քայլեր է ձեռնարկել գենդերային հավասարության իրավական և ինստիտուցիոնալ շրջանակը ամրապնդելու համար, ներառյալ Կանանց, խաղաղության և անվտանգության գործողությունների ազգային ծրագրի իրականացումը:

12. Այսպիսով, ծրագիրը ձգտում է մեծացնել կանանց մասնակցությունը խաղաղության կառուցման և որոշումների կայացման գործընթացներում՝ ճանաչելով նրանց կենսական դերը կայուն խաղաղության և ժողովրդավարության խթանման գործում:

1. **ՀՀ փորձն ու ներգրավվածությունը միջազգային հարթակներում**

13. 2020–2022թթ. Մարդու իրավունքների խորհրդում ՀՀ անդամության ընթացքում, Հայաստանը կարևորել է ԿԽԱ օրակարգի ակտիվ իրագործումը:

Այդ ընթացքում շեշտադրվել են կանանց և աղջիկների դերակատարությունը տևական խաղաղության, անվտանգության, կայուն զարգացման, լավ կառավարման, ատելության խոսքի դեմ պայքարի, հակամարտությունների կարգավորմանն ուղղված բանակցությունների, պատերազմների կանխարգելման, մարդկության դեմ ուղղված հանցագործությունների՝ ցեղասպանության ու էթնիկ զտումների կանխարգելման հարցերում:

14. Հայաստանը՝ որպես զանգվածային ոճրագործությունների դեմ պայքարող երկիր, մեծ կարևորություն է տալիս կանանց և աղջիկների դերակատարությանը ցեղասպանության կանխարգելման օրակարգում:
15. 1325 (2000) բանաձևը և ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 10 այլ հարակից բանաձևերը (այսինքն՝ 1820 (2008), 1888 (2008), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019), 2493 (2019) և 2686 (2023)) «հատուկ շեշտում են բոլոր պետությունների պատասխանատվությունը՝ վերջ դնել անպատժելիությանը և քրեական հետապնդման ենթարկել ցեղասպանության, մարդկության դեմ հանցագործությունների և պատերազմական հանցագործությունների, ատելության խոսքի, ռասիզմի, ռասայական խտրականության, քսենոֆոբիայի, անհանդուրժողականության, սեռական խտրականության և ծայրահեղականության գործողությունների համար պատասխանատուներին, որոնք կարող են նպաստել հակամարտությանը, ինչպես նաև կանանց և աղջիկների նկատմամբ սեռական և այլ բռնություններ իրականացրած հանցագործներին, և ընդգծում են, որ, հնարավորության դեպքում, այդ հանցագործությունները պետք է բացառվեն համաներման դրույթներից»:
16. Կանանց նկատմամբ բռնության, այդ թվում՝ սեռական և գենդերային բռնության կանխամտածված գործադրումը որպես գործիք

հակամարտությունների ժամանակ՝ միջազգային իրավունքի և մարդու իրավունքների կոպիտ խախտում է:

17. Նման մարտավարությունները անդառնալի վնաս են հասցնում անհատներին և համայնքներին, հավերժացնում հակամարտության ցիկլը և ավելի ու ավելի հաճախ են ճանաչվում որպես հնարավոր ցեղասպանություն:
18. ԳԱԾ-ն հղում է անում ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 2686 (2023) ատելության խոսքի վերաբերյալ բանաձևին, որն ընդգծում է բռնության և խտրականության հրահրման դեմ պայքարի հրատապ անհրաժեշտությունը, մասնավորապես՝ հակամարտությունների ընթացքում և հակամարտությունից հետո՝ ճանաչելով ատելության խոսքը որպես սպառնալիք խաղաղությանը, անվտանգությանը և խոցելի բնակչության պաշտպանությանը:

19.Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի հիման վրա մշակված 30-րդ ընդհանուր հանձնարարականն ընդլայնում է «ցեղասպանություն» հասկացությունը՝ ներառելով գործողություններ, որոնք ուղղված են կանանց և աղջիկների դեմ՝ ելնելով նրանց սեռից և ինքնությունից:

20. 2024 թվականին Հայաստանը միացավ Հռոմի ստատուտին՝ դառնալով Միջազգային քրեական դատարանի (ICC) լիիրավ անդամ:
21. Հայաստանը նաև ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների խորհրդի շրջանակում ներկայացվող «Ցեղասպանության կանխարգելում» բանաձևի հեղինակն է: Բացի այդ, արդեն 5-րդ անգամ ՀՀ ԱԳ նախարարության համակարգմամբ Երևանում կազմակերպվում է «Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության» Գլոբալ ֆորումը, որը վերջին անգամ տեղի է ունեցել 2024 թվականի դեկտեմբերի 12-13-ին և նվիրված է եղել ցեղասպանության վաղ նախազգուշացման ու վաղ արձագանքման թեմային:
22. ԳԱԾ-ը համահունչ է Հայաստանի այլ ազգային ռազմավարություններին՝ ուղղված կանանց և գենդերային հավասարության առաջխաղացմանը՝ ապահովելով մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ բաշխումն ու օգտագործումը:
23. ԳԱԾ-ն ընդգրկում է կանանց իրավունքների և գենդերային հավասարության վերաբերյալ Հայաստանի միջազգային պարտավորությունները, ներառյալ նրանք, որոնք երկիրը ստանձնել է «Կանանց նկատմամբ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին» կոնվենցիայի (CEDAW), Պեկինի հռչակագրի և գործողությունների պլատֆորմի, 2030 թվականի Կայուն զարգացման նպատակների, Համընդհանուր պարբերական դիտարկման ընթացակարգի շրջանակում:
24. Հայաստանի ձեռքբերումները գենդերային հավասարության և կանանց իրավունքների առաջխաղացման գործում զգալի առաջընթաց են գրանցել անկախությունից ի վեր: Ու չնայած այն մարտահրավերներին, որոնց ՀՀ-ն բախվել է իր նորանկախ շրջանից մինչ օրս, երկիրը շարունակում է հավատարիմ մնալ ժողովրդավարական բարեփոխումներին, օրենքի գերակայությանն ու մարդու իրավունքների պաշտպանությանը՝ այդ թվում, առաջ մղելով գենդերային հավասարության օրակարգը:

25. Համայնքային առաջնորդության վրա հիմնվելով և խաղաղության կառուցման գործընթացներում կանանց ձայնը առաջնահերթ համարելով, ինչպես նաև տարածաշրջանային և միջազգային գործընկերների հետ սերտ համագործակցությունը ընդլայնելով, Հայաստանը միտված է շարունակել իր հաստատուն քայլերը ամրապնդելու համար իր դիրքերը որպես ԿԽԱ սկզբունքներին հավատարիմ, առաջադեմ և նորարար մոտեցում ունեցող երկիր՝ ինչպես ազգային, այնպես էլ տարածաշրջանային և համաշխարհային մակարդակներում:
26. Երրորդ ԳԱԾ-ն ցույց է տալիս կապը գենդերային անհավասարության և անվտանգության միջև: Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ երբ «Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» օրակարգը կիրառվում է ազգային և միջազգային անվտանգության որոշումների կայացման գործընթացում, այն ավելի հավանական է դարձնում խաղաղության և կայունության հասնելու ջանքերը:

27.ԿԽԱ-ի շրջանակը նպատակ ունի մեծացնել կանանց մասնակցությունը անվտանգությանը վերաբերող որոշումների կայացման ու խաղաղությանը միտված բանակցությունների գործընթացներում, ընդլայնել կանանց աշխատանքային ներուժի դրսևորման հարթակները, պաշտպանել նրանց ցանկացած տեսակի բռնություններից, կանխել հակամարտությունները՝ անդրադառնալով գենդերային անհավասարությանը և ապահովել օգնության և վերականգնման արդյունավետ գործընթացներ հետհակամարտային միջավայրում:

28. Միևնույն ժամանակ, Հայաստանը նշանակալի ջանքեր է գործադրում ամրապնդելու մարդկային անվտանգության քաղաքականությունը նաև անվտանգության ոլորտում, ինչպես նաև ընդլայնելու կանանց ներգրավվածությունը հակամարտությունների լուծման, միջնորդության և մարդկային անվտանգության նախաձեռնությունների մեջ՝ համապատասխանեցնելով այն ֆեմինիստական սկզբունքներին և առաջարկելով խաղաղության ավելի կայուն ուղիներ:
29. ՀՀ-ն կարևոր քաղաքականություն է վարում, ոչ միայն անվտանգության առկա հայեցակարգերի ընդլայնման ուղղությամբ, այլ նաև նախաձեռնողականություն է ցուցաբերում տարածաշրջանում կայունության և խաղաղության հասնելու ուղղությամբ: 30. ՀՀ կառավարության կողմից ներկայացված «Խաղաղության խաչմերուկ» նախագիծը միտված է տարածաշրջանի փոխկապակցվածության խթանմանը՝ հիմնված պետությունների ինքնիշխանության, սեփական տարածքներով անցնող ենթակառուցվածքների նկատմամբ իրավազորության, հավասարության ու փոխադարձության սկզբունքների վրա: Տարածաշրջանային ենթակառուցվածքների ապաշրջափակումը և Ադրբեջանի հետ ընթացող սահմանազատման գործընթացի ընդլայնումն իրենցից ենթադրում են սահմանապահ ծառայություն իրականացնողների շեշտակի աճ, որտեղ կանանց ու աղջիկների դերը նույնպես էական նշանակություն է ունենալու:
30. Հայաստանը կարևոր քաղաքականություն է վարում՝ ամրապնդելու մարդու անվտանգության ապահովումը, այդ թվում՝ մեծացնելով կանանց մասնակցությունը հակամարտությունների կարգավորման և միջնորդության նախաձեռնություններում:

31. 2018-ից հետո առավել մեծ ուշադրություն է դարձվել երկրում ժողովրդավարական բարեփոխումներին, ինչը ստեղծել է բացառիկ հնարավորություն՝ ապահովելու կանանց բովանդակային մասնակցությունը այնպիսի ոլորտներում, ինչպիսիք են դիվանագիտությունը, անվտանգությունը, պաշտպանությունը, ոստիկանությունը, արդարադատությունը:

33. Պետությունը ռազմավարական նշանակություն է տալիս կանանց ներուժի ամբողջական իրականացմանը: Այս համատեքստում երրորդ ԳԱԾ-ն ընդլայնում է մոտեցումը՝ չսահմանափակվելով միայն կանանց թիվը անվտանգության ոլորտում բարձրացնելով:
34. ԳԱԾ-ը հիմնված է ներքին օրենսդրության և միջազգային իրավունքի վրա:
-Լինելով միջազգային տարբեր կազմակերպությունների անդամ ու վավերացնելով մարդու իրավունքներին վերաբերող գրեթե բոլոր հիմնարար փաստաթղթերը՝ Հայաստանի Հանրապետությունը միավորում է իր գործադրած ջանքերը համընդհանուր նպատակների հետ և իր ներդրումն է ունենում այնպիսի գլոբալ խնդիրների լուծմանը, ինչպիսիք են՝ տաքացումը, կլիմայի փոփոխությունը, կիբերանվտանգությունը, մարդկանց թրաֆիքինգը, սոցիալական անհավասարության խորացումը և այլ հարցեր, որոնք լուրջ հետևանքներ ունեն կանանց՝ հատկապես խոցելի խմբերի համար՝ միջազգային և ազգային մակարդակներում:
35. ԳԱԾ-ն ներկայացնում է հատուկ ծրագրեր այս խնդիրների լուծման համար՝ կենտրոնանալով գենդերային անհավասարության դեմ պայքարի վրա և որոշումներ կայացնող պաշտոններ զբաղեցնող կանանց թվի մեծացմանն ուղղված ռազմավարություն:
36. ԳԱԾ-ն նախատեսում է ԿԽԱ օրակարգի արդյունավետ տեղայնացման շարունակականությունը: Այն ընդգծում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներգրավման կարևորությունը՝ ծրագրի արդյունավետ իրականացումն ապահովելու համար: Ամբողջ Հայաստանում կառավարությունը աջակցել է տեղական գործողությունների ծրագրերի (ՏԳԾ) մշակմանը բազմաթիվ համայնքներում՝ պաշտպանելով ԳԱԾ օրակարգի տեղայնացումը:

Այս գործընթացը հատկապես արդյունավետ է եղել սահմանամերձ համայնքներում՝ Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանվածների մեծ ներհոսքի պայմաններում: Այն ծառայել է որպես արժեքավոր գործիք՝ տեղում մարտահրավերները գնահատելու, փախստականների ներառման գործում համայնքների հետ համատեղ աշխատելու և սոցիալական ներգրավվածությունը խթանելու համար:

Բացի այդ, տեղայնացման գործընթացը հնարավորություն է ստեղծել հաղորդակցման ամրապնդման համար համայնքների և պետական այն մարմինների միջև, որոնք պատասխանատու են ԳԱԾ-ի մշակման և իրականացման համար: Սա բարելավել է համակարգումը և հիմք է ստեղծել այս գործընթացների արդյունավետ մշտադիտարկման և գնահատման համար:

- **Հայաստանի մոտեցումը Երրորդ ԳԱԾ-ն մշակելիս**

Ներառականություն

37. Երրորդ ԳԱԾ-ի մշակման աշխատանքներին նախորդել են տեղեկատվության ընդհանրական հավաքագրումը, պետական գերատեսչությունների ու քաղաքացիական հասարակության փոխգործակցությունը: Մասնավորապես, այն ներառել է լայնածավալ խորհրդակցություններ քաղաքացիական հասարակության դերակատարների, համայնքների առաջնորդների, ակտիվիստների, բռնի տեղահանվածների, հաշմանդամություն ունեցող անձանց և փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների հետ:
38. ԳԱԾ նախապատրաստական փուլում օգտագործվել է ՀԿ-ների կողմից առաջարկված մանրամասն ու փոխկապակցված մեթոդաբանություն՝ ներառյալ կրթական ծրագրերը, ԿԽԱ ոլորտում նոր միտումների վերաբերյալ վերջին թարմացումները, պետական գործընկերների և համայնքային առաջնորդների հետ քննարկումները, տվյալների հավաքագրումը և համայնքային գնահատումները:

Քաղաքացիական հասարակության հատուկ դերը

39. ԿԽԱ միջգերատեսչական հանձնաժողովի և քաղաքացիական հասարակության համագործակցությունը զգալիորեն աճել է երկրորդ ԳԱԾ-ի ստեղծումից ի վեր: Քաղաքացիական հասարակությունը ոչ միայն հանդես է եկել որպես հավասար գործընկեր ԳԱԾ մշակման և իրականացման գործում, այլ նաև դարձել է դրա իրականացման մշտադիտարկման համար պատասխանատու հանձնաժողովի մաս:
40. Այս համագործակցությունը խորացնելու նպատակով ԳԱԾ-ի համար կիրառվել են մի շարք մասնակցային մեթոդաբանություններ՝ քաղաքացիական հասարակության դերակատարները, համայնքային առաջնորդները և հասարակական կազմակերպությունները երկրի տարբեր մասերից հրավիրվել են իրենց ծրագրերը ներկայացնելու, մտահոգությունները կիսելու և համայնքների կարիքները ներկայացնելու համար:
41. Արդյունավետ երկխոսություն ապահովելու նպատակով կազմակերպվել են հանդիպումներ տարբեր գերատեսչությունների ԿԽԱ հանձնաժողովի անդամների և քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների միջև, ինչը նպաստել է համագործակցությանն ու ներառականության ապահովմանը:
42. ԳԱԾ արդյունավետ իրականացումը պահանջում է մշտադիտարկման և գնահատման (ՄԳ) շրջանակի ինտեգրում, որը առկա է փաստաթղթի եզրափակիչ մասում: Նման շրջանակն ապահովում է համակարգված

հաշվետվողականություն, հեշտացնում է սահմանված նպատակների համեմատ առաջընթացի գնահատումն ու հնարավորություն է տալիս ճշգրտումներ իրականացնել քաղաքականության մեջ՝ հիմնվելով տվյալների վրա:

43. Մշտադիտարկման և գնահատման արդյունավետ մեխանիզմներ ներդնելով՝ ԳԱԾ-ն ոչ միայն ուժեղացնում է նշված արդյունքներին հասնելու իր կարողությունները, այլ նաև խթանում է նոր մարտահրավերներին արձագանքելու հնարավորությունը՝ դրանով իսկ բարձրացնելով ընդհանուր արդյունավետությունը և երկարաժամկետ կայունությունը:

1. **Երրորդ ԳԱԾ-ի ռազմավարական հիմնական ուղղությունները**

Ռազմավարական ուղղություն 1.

Կանխարգելում

44. Հայաստանի ԳԱԾ-ում կանխարգելման քաղաքականությունն ուղղված է հակամարտությունների արմատական պատճառները բացահայտելուն, կանանց նկատմամբ բռնությունը կանխելուն և կայուն խաղաղություն հաստատելուն:
45. Այս քաղաքականությունն ընդգրկում է լայնածավալ նախաձեռնություններ, այդ թվում՝ վաղ նախազգուշացման համակարգերի մշակում, գենդերային զգայուն միջնորդություն, գենդերային բռնության դեմ պայքարի ծրագրեր, սոցիալ-տնտեսական անհավասարությունների հաղթահարում և օրինականության ու իրավական պաշտպանության ամրապնդում:
46. ԳԱԾ-ը նաև ներառում է անվտանգության վերաբերյալ համապարփակ կրթական ծրագրեր՝ հնարավոր հակամարտությունների ժամանակ հրատապ կարիքները հաղթահարելու համար: ԿԽԱ-ի օրակարգի արդյունավետությունն ապահովելու համար կարևոր է հաշվի առնել գենդերային հեռանկարները հակամարտությունների կանխարգելման բոլոր մակարդակներում և առաջնահերթություն տալ կանանց ակտիվ մասնակցությանը խաղաղության և անվտանգության հարցերում: Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում մարդկային անվտանգության ծրագրերի բարելավմանը: Ընդգծվում է ծրագրերում տղամարդկանց/տղաների մասնակցության կարևորությունը:

Ռազմավարական ուղղություն 2.

Մասնակցություն

47. Երրորդ ԳԱԾ-ն առաջարկում է մի շարք ծրագրերի իրականացում, որոնք էլ ավելի կընդլայնեն կանանց մասնակցությունը քաղաքականության մշակման բոլոր ոլորտներում: Դա հնարավորություն կտա իրականացնել առավել թիրախային քաղաքականություն, հաշվի առնել բնակչության տարբեր շերտերի կարիքները և ապահովել կայուն զարգացման նպատակները:

Ծրագիրը հիմնված է այն մոտեցման վրա, որ կանանց հավասար մասնակցությունը որոշումների ընդունման գործընթացներում հնարավորություն է տալիս ամրապնդել ժողովրդավարական ինստիտուտները, բարելավել կառավարման համակարգը և նպաստել արդար և հավասար հասարակության ձևավորմանը:

Ռազմավարական ուղղություն 3.

Պաշտպանություն

48. Կանանց և աղջիկների պաշտպանության հարցը հիմնարար նշանակություն ունի կայուն, ներառական և խաղաղ հասարակություն կառուցելու համար: Երրորդ ԳԱԾ-ի շրջանակներում Հայաստանը կարևոր է համարում պաշտպանության քաղաքականությունը, հատկապես հակամարտությունների և հետհակամարտային իրավիճակներում կանանց իրավունքները, անվտանգությունը և արժանապատվությունը պաշտպանելու տեսանկյունից, այդ թվում նաև ամրապնդելով մարդկային անվտանգությունը:
49. ԳԱԾ-ի պաշտպանության քաղաքականությունը վերաբերում է ինչպես հրատապ անվտանգային խնդիրներին, այնպես էլ կանանց երկարաժամկետ առաջխաղացմանը՝ ապահովելով, որ կանայք և աղջիկները ոչ միայն զերծ մնան բռնությունից, այլև ներդրում ունենան խաղաղության կառուցման և կառավարման գործում: Այս քաղաքականությունը ներառում է համապարփակ իրավական շրջանակ, անվտանգային բարեփոխումներ և ապահովում է ծառայություններ հակամարտությունից տուժածներին, հաշվի առնելով գենդերային բաղադրիչը: Թե՛ գենդերային զգայուն անվտանգային բարեփոխումները, և թե՛ համայնքակենտրոն մոտեցումները՝ նպատակ ունեն ապահովելու տևական խաղաղություն և անվտանգություն:
50. ԳԱԾ-ի հիմնական առաջնահերթություններից մեկն է բարելավված օրենքների ընդունումը և դրանց համահունչ անհրաժեշտ մեխանիզմների ստեղծումը կամ լավարկումը նպատակ ունենալով կանխելու սեռական, գենդերային ու ցանկացած այլ հիմքերով բռնության բոլոր ձևերը:

Ներառված հիմնական միջոցառումներն են.

- Իրավաբանական օգնության և ծառայությունների տրամադրում տուժածներին՝ արդարադատության հասանելիության ապահովում և սպառնալիքներից պաշտպանություն:
- Իրավական պաշտպանության ամրապնդում, ներառյալ սեռով պայմանավորված բռնության և մարդկանց թրաֆիքինգի համար ավելի խիստ պատիժների սահմանում:
- Զոհակենտրոն արդարադատության մեխանիզմների ամրապնդում:
- Մարդու անվտանգության բարձրացում:

51. ԳԱԾ-ը նաև ընդգծում է խաղաղապահ ուժերի, ոստիկանության և զինվորական անձնակազմի, ինչպես նաև սահմանապահների համար վերապատրաստման ծրագրերի շարունակության ապահովման անհրաժեշտությունը: Այս ծրագրերը ներառում են մեթոդներ՝ սեռական և գենդերային հիմքով բռնությունը կանխելու, վերապրածների հետ աշխատելու և ռիսկային խմբերի բնակչությանը տարբեր վտանգներից, այդ թվում՝ թրաֆիքինգից պաշտպանելու վերաբերյալ:
52. Բացի այդ ԳԱԾ-ն պաշտպանում է կանանց և աղջիկների համար անվտանգ միջավայրի ստեղծումը, հատկապես տեղահանվածների համար, առաջարկելով նաև համայնքային պաշտպանական մեխանիզմների ներդրումը՝ մշտադիտարկման և սպառնալիքներին արագ արձագանքելու նպատակով:

Ռազմավարական ուղղություն 4.

Օժանդակություն, արձագանք և վերականգնում

53. Հայաստանը կարևորում է օժանդակության, արձագանքման և վերականգնման ծրագրերը, հաշվի առնելով կանանց և աղջիկների հատուկ կարիքներն ու իրավունքները հումանիտար ճգնաժամերի և հետհակամարտային վերականգնման ժամանակ:
54. Այս քաղաքականությունը հիմնված է գենդերային զգայուն մոտեցումների վրա, ընդգծում է կանանց առաջնորդությունը և խթանում կանանց և աղջիկների տնտեսական, սոցիալական և քաղաքական հզորացումը:
55. Երրորդ ԳԱԾ-ի միջոցով Հայաստանը նախատեսում է մշակել ծրագրեր, որոնք հաշվի կառնեն բռնի տեղահանված կանանց և աղջիկների հատուկ կարիքները: Անդրադառնալով գենդերային մարտահրավերներին և օգտագործելով կանանց կարողությունները

օգնության և վերականգնման աշխատանքներում, պետությունը ձգտում է խթանել ավելի ճկուն, ներառական և տևական խաղաղությունն ու կայուն զարգացման հաստատումը:

56. Ի հավելումն, պաշտպանություն հիմնասյան ներքո իրականացվող ծրագրերի, հատվածը ներառում է թրաֆիքինգի կանխարգելման, թրաֆիքինգի զոհերին աջակցության ցուցաբերման և թրաֆիքինգ իրականացնողների արդյունավետ քրեական հետապնդում ապահովելու միջոցառումներ: Այս գործողությունները կարևոր են, քանի որ հակամարտությունները և տեղահանությունը էականորեն մեծացնում են թրաֆիքինգի ենթարկվելու վտանգը:

Ռազմավարական ուղղություն 5.

Համագործակցություն

57. ԳԱԾ-ն նախատեսում է համագործակցության համապարփակ, բազմամակարդակ մոտեցում՝ ուղղված կայուն խաղաղության ամուր հիմքերի ստեղծմանը: Ծրագիրն առաջնային է դարձնում համատեղ գործողությունները հետևյալ բնագավառներում.

1. **Միջազգային համագործակցություն**

Միջազգային կազմակերպությունների, դոնոր կազմակերպությունների և տարածաշրջանային գործընկերների հետ համագործակցության ամրապնդում՝ համատեղ նախաձեռնությունների մշակման, տարածաշրջանային գործողությունների ծրագրերի ստեղծման, փորձի փոխանակման և համատեղ կրթական ծրագրերի իրականացման միջոցով:

1. **Տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ համագործակցություն**

Հայաստանի ողջ տարածքով տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ համագործակցության խորացում և տեղական գործողությունների ծրագրերի (ՏԳԾ) մշակման և իրականացմանն ուղղված ջանքերի ընդլայնում:

1. **Պետական մակարդակով համակարգումը** թույլ է տալիս «Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից կանանց և երեխաների իրավունքների, և ավելի լայն իմաստով նաև մարդու իրավունքների պաշտպանության ապահովումը:

1. **Քաղաքացիական հասարակության ներգրավում**

Քաղաքացիական հասարակության և ոչ կառավարական

կազմակերպությունների, կանանց խմբերի և համայնքային դերակատարների բովանդակային ներգրավվածություն՝ խթանելու խաղաղության հաստատմանն ուղղված համայնքահեն ջանքերը:

Այս ռազմավարական համագործակցությունների միջոցով Երրորդ ԳԱԾ-ը նպատակ ունի ստեղծել միասնական և կայուն շրջանակ խաղաղության և զարգացման համար:

1. **Հաջողված պրակտիկայի շարունակականության ապահովում**

58. Երրորդ ԳԱԾ-ն հիմնված է նախորդ ԳԱԾ-երի իրականացման ընթացքում հանդիպած խոչընդոտների, ԳԱԾ-երի մշտադիտարկման ու գնահատման վերլուծության վրա և ընդգծում է դրական ձեռքբերումները, որոնք տեղի են ունեցել ԿԽԱ-ի երկու նախորդ ԳԱԾ-րի իրականացման ընթացքում:
59. ԿԽԱ գործընթացների շարունակականության ապահովումը պահանջում է բազմակողմ մոտեցում, որը ենթադրում է ԿԽԱ-ի սկզբունքների ինտեգրում իրավական, քաղաքական և ինստիտուցիոնալ շրջանակներին, ֆինանսավորման ապահովում, նպաստում է կարողությունների զարգացմանը և փոփոխվող պայմաններին հարմարվողականությանը:
60. Ինստիտուցիոնալացնելով ԿԽԱ օրակարգը, խթանելով գործընկերությունը, մշտադիտարկելով առաջընթացը և օգտագործելով նոր տեխնոլոգիաները՝ Հայաստանը կարող է ստեղծել կայուն, ճկուն և ներառական մոտեցումներ խաղաղության և անվտանգության վերաբերյալ, որոնք առաջնահերթ են դարձնում կանանց ներգրավումն ու պաշտպանում վերջիններիս իրավունքները:

1. **Միջոլորտային մոտեցում**

61. ԿԽԱ շրջանակում միջոլորտայնությանը անդրադառնալով Հայաստանը հաշվի է առնում և ակտիվորեն արձագանքում է կանանց և աղջիկների խտրականության տարբեր փորձառություններին և ձևերին: Միջոլորտային մոտեցման ներմուծմամբ՝ Հայաստանը իրականացվող ծրագրերը դարձնում է ավելի ներառական, հավասարաչափ և արդյունավետ: Դա ներառում է խոցելի խմբերի յուրահատուկ կարիքների ճանաչումը, նրանց մասնակցության ապահովումը, տվյալների հավաքագրումն ու վերլուծությունը, ինչպես նաև ծառայությունների հարմարվողականությունը: Այս գործնական ռազմավարություններով ԿԽԱ նախաձեռնությունները կարող են առավել լավ պաշտպանել կանանց՝ ստեղծելով ավելի արդար և կայուն խաղաղության և անվտանգության օրակարգ:

62. ԿԽԱ միջգերատեսչական հանձնաժողովի համագործակցությունը մարդու իրավունքների խթանման և պաշտպանության ուղղությամբ գործող այլ միջգերատեսչական հանձնաժողովների հետ, այդ թվում Կանանց և տղամարդկանց միջև հավասարության, Մարդկանց թրաֆիքինգի դեմ պայքարի խորհրդի, Երեխաների իրավունքների հանձնաժողովի և այլն, կարևոր է համապարփակ մոտեցման և կանանց խոցելիության արմատական պատճառների վերաբերյալ ամբողջական պատկերացում ձևավորելու, դրանց լուծման համար համապարփակ միջոցներ մշակելու համար։ 63.Միջոլորտային համագործակցությունը կնպաստի կանանց իրավունքների պաշտպանության և մարդկային անվտանգության ամրապնդմանը։ Այն ցույց կտա տարբեր գործոնների փոխհարաբերություններն ու փոխկապվածությունը՝ դիտարկելով իրավիճակը կամ խնդիրը որպես ամբողջություն, այլ ոչ թե կենտրոնանալով առանձին բաղադրիչների վրա։ Այն կարտահայտի ավելի ընդհանրական պատկեր՝ հասկանալու միմյանց հետ փոխազդող տարբեր տարրերը, տարբեր ոլորտների միմյանց վրա ազդեցությունը, ինչը կհանգեցնի ավելի ամբողջական և կայուն արդյունքի հասնելու բազմաթիվ հեռանկարների և լուծումների։ Համապարփակ և միջոլորտային համագործակցությունը, որը հաշվի է առնում տեղական առանձնահատկությունները, առանցքային է բոլորի համար մարդկային անվտանգության առաջխաղացման հարցում։

63. Երրորդ ԳԱԾ-ում առաջնահերթ է համագործակցության ամրապնդումը տարբեր մակարդակներում՝ միջազգային հանրության և փորձագետների հետ, գիտելիքներ փոխանակելու և նոր փորձը ուսումնասիրելու համար, ինչպես նաև կարևորվում է համագործակցությունը սփյուռքում գործող ԿԽԱ օրակարգով աշխատանքներ իրականացնող կառույցների հետ։ Հայաստանը նպատակ ունի ամրապնդել քաղաքացիական հասարակության հետ համագործակցությունը ԳԱԾ-ի մշակման, իրականացման և մշտադիտարկման գործընթացում։ Ռազմավարական այս ուղղությունը իրենից ներկայացնում է նախորդ ԳԱԾ-ների շրջանակներում ձևավորված համագործակցության ուժեղացում՝ հաշվի առնելով առկա իրականությունն ու դինամիկան։

- **Մարդկային անվտանգության խթանում**

65. Հայաստանը առաջնահերթություն է տալիս անձանց և համայնքների պաշտպանությանն ու ուժեղացմանը՝ կենտրոնանալով նրանց անվտանգության, արժանապատվության և բարեկեցության վրա։ Ի տարբերություն ավանդական պետականակենտրոն անվտանգության մոտեցումների, մարդկային անվտանգությունը ներառում է մարդկանց կյանքին և բարեկեցությանը սպառնացող վտանգների ավելի լայն շրջանակ, ներառյալ տնտեսական անկայունությունը, առողջապահական ճգնաժամերը, շրջակա միջավայրի դեգրադացիան և անձնական անվտանգությունը։

Ամրապնդելով մարդկային անվտանգությունը ԿԽԱ-ի շրջանակներում՝ Հայաստանը նպատակ ունի իրականացնել համապարփակ միջոցառումներ, որոնք պաշտպանում են անհատներին տարբեր սպառնալիքներից՝ միաժամանակ անդրադառնալով հակամարտային և հետհակամարտային տարածքներում կանանց և աղջիկների առջև ծառացած մարտահրավերներին: Տնտեսական, պարենային, առողջապահական, բնապահպանական, անձնական, համայնքային և քաղաքական անվտանգության ոլորտներին վերաբերող ռազմավարությունները հնարավորություն կտան Հայաստանի ԿԽԱ նախաձեռնություններին ձևավորել ավելի ճկուն և կայուն հասարակություն, որտեղ առաջնահերթ են կանանց իրավունքները և բարեկեցությունը:

ԿԽԱ օրակարգում անդրադարձ կիբեր սպառնալիքներին

66. Երրորդ ԳԱԾ-ում ներառվել են կիբեր սպառնալիքներին ուղղված գործողություններ, որոնք կարևոր են, քանի որ թվային ոլորտն ավելի ու ավելի է միահյուսվում խաղաղության և անվտանգության խնդիրների հետ: Ատելության խոսքի տարածումը, կիբերսպառնալիքները, ներառյալ առցանց ոտնձգությունը, ապատեղեկատվությունը, տվյալների խեղաթյուրումն ու թվային վերահսկողությունը, կիբերթրաֆիքինգը կարող են զգալիորեն ազդել կանանց անվտանգության վրա, խորացնել գենդերային անհավասարությունը և խաթարել խաղաղության կառուցմանն ուղղված ջանքերը: 67.Երրորդ ԳԱԾ-ում այս ռիսկերի ինտեգրումը կարևոր է թվային դարաշրջանում կանանց իրավունքները պաշտպանելու և նրանց բովանդակալից մասնակցությունը խաղաղության և անվտանգության գործընթացներին ապահովելու տեսակետից:
67. Ինտեգրելով կիբերանվտանգության միջոցառումները, բարձրացնելով թվային գրագիտությունը, պայքարելով առցանց բռնության դեմ և մշակելով գենդերային զգայուն կիբերքաղաքականություն՝ երրորդ ԳԱԾ-ն համահունչ է դարձնում իր գործողությունները 21-րդ դարի հակամարտությունների և անվտանգության առկա մարտահրավերներին: Թվային սպառնալիքների նկատմամբ ակտիվ մոտեցումը կուժեղացնի կանանց անվտանգությունը, կխթանի ներառական խաղաղության կառուցումը և կնպաստի հասարակությունների ընդհանուր դիմակայունությանը:

Կլիմայի փոփոխության և կենսաբազմազանության ապահովմանն ուղղված գործողությունների ամրապնդում

69. Երրորդ ԳԱԾ-ում ուժեղացնելով կլիմայի փոփոխություններին վերաբերվող գործողությունները Հայաստանը ճանաչում է գենդերային խնդիրների, հակամարտության և շրջակա միջավայրի հարցերի փոխկապակցվածությունը: Կլիմայական փոփոխությունները հատուկ մարտահրավերներ են ստեղծում, որոնք անհամաչափորեն ազդում են

կանանց և աղջիկների վրա՝ հատկապես պատերազմից կամ աղետներից տուժած, այն տարածքներում որտեղ ռեսուրսները և դիմակայման մեխանիզմները սահմանափակ են:

70. ՀՀ քրեական օրենսգրքի **154**-րդ հոդվածը ներմուծել է էկոցիդ տերմինը, որը սահմանվում է որպես բուսական կամ կենդանական աշխարհի զանգվածային ոչնչացում, շրջակա միջավայրի, հողերի և ջրային ռեսուրսների թունավորում, ինչպես նաև էկոլոգիական աղետ առաջացնող այլ գործողություններ:
71. Կլիմայի փոփոխության հիմնախնդիրների ինտեգրումը երրորդ ԳԱԾ-ում համապարփակ մոտեցում է ապահովում կանանց անվտանգության, նրանց դիմակայունության և խաղաղության, շրջակա միջավայրի հետ կապված որոշումների կայացման գործընթացներում մասնակցայնության բարձրացման հարցում:
72. 2024 թվականի հոկտեմբերին Հայաստանն ընտրվել է որպես Կենսաբանական բազմազանության մասին կոնվենցիայի կողմերի 17-րդ համաժողովի հյուրընկալող երկիր: Այս ընտրությունը վերահաստատում է միջազգային հանրության աճող վստահությունը Հայաստանի նկատմամբ՝ որպես գլոբալ բնապահպանական գործընթացների կարևոր դերակատարի: Հայաստանին այժմ վստահված է կենսաբանական բազմազանության կոնվենցիայի ներքո միջազգային ջանքերի մեկտեղման և առաջմղման պատասխանատու աշխատանքը' նպաստելու մարդկության դեմ ծառացած ներկա բնապահպանական մարտահրավերների հաղթահարմանը: Կոնվենցիայի կողմերի 17-րդ համաժողովը (COP17) կայանալու է Երևանում 2026 թվականին:

- **ԿԽԱ օրակարգի ներդրումը ՀՀ այլ ծրագրերում և ռազմավարություններում**

73. Հայաստանը որդեգրել է ԿԽԱ թեման այլ ծրագրերի միջոցով խթանման քաղաքականությունը նպատակ ունենալով ինտեգրել ԿԽԱ սկզբունքները տարբեր ոլորտներում, որպեսզի ապահովվի համապարփակ մոտեցում գենդերային հավասարության, խաղաղության հաստատման և անվտանգության հարցերում: Սա ենթադրում է նաև ԿԽԱ նպատակների ինտեգրումը ավանդական խաղաղության և անվտանգության ոլորտներից դուրս՝ ավելի լայն ծրագրերում, ինչպիսիք են կայուն զարգացումը, հավասար ու որակյալ կրթական համակարգը, առողջապահությունը, կլիմայի փոփոխությունը և մարդասիրական գործունեությունը:

Այդ կերպով, երրորդ ԳԱԾ-ն դառնում է միավորող առաջնահերթություն, որը ազդեցություն է ունենում արդեն իսկ մշակված ու նոր մշակվելիք ռազմավարությունների վրա: ԳԱԾ-ն այլ ծրագրերի միջոցով խթանելն ապահովում է խաղաղության, անվտանգության և գենդերային հավասարության համապարփակ մոտեցում՝ ԿԽԱ սկզբունքները ներառելով տարբեր ոլորտներում: Այս ինտեգրումը բարձրացնում է նախաձեռնությունների

արդյունավետությունը, ապահովելով, որ խաղաղության և անվտանգության խթանման ջանքերը դառնան առավել ներառական և կայուն:

Այսպիսով, ԿԽԱ օրակարգի խթանումը ստեղծում է ավելի դիմացկուն և խաղաղ հասարակություն բոլորի համար։

1. **Փոփոխության տեսություն**

74. Երրորդ ԳԱԾ-ն կիրականացվի համակարգված, բազմաոլորտ մոտեցմամբ, որը կապահովի շահագրգիռ տարբեր կողմերի մասնակցությունը, ջանքերի համապատասխանեցումը ազգային առաջնահերթություններին և ԿԽԱ միջազգային չափանիշներին:
75. Այս բաժինը ներկայացնում է երրորդ ԳԱԾ-ի հաջող իրականացման հիմնական բաղադրիչները, շահագրգիռ կողմերի դերերը, մշտադիտարկման և գնահատման մեխանիզմները, կարողությունների զարգացման նախաձեռնությունները և ռեսուրսների բաշխման ռազմավարությունները։ Երրորդ ԳԱԾ-ի նպատակն է ապահովել կայուն խաղաղություն, գենդերային հավասարություն և անվտանգություն՝ հզորացնելով կանանց դերը որպես առաջնորդներ, ապահովելով նրանց պաշտպանությունը և անդրադառնալով հակամարտությունների գենդերային ազդեցություններին: Այն նախատեսում է ապագա, որտեղ կանայք և աղջիկները ակտիվորեն մասնակցում են որոշումների կայացման գործընթացներին, օգտվում են ընդգրկուն անվտանգության շրջանակներից և պաշտպանված են բռնությունից և խտրականությունից՝ ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ նրա սահմաններից դուրս:

76. Այս ազդեցությանը հասնելու համար ԳԱԾ-ը կենտրոնացել է չորս հիմնական նպատակների վրա։ Առաջին՝ այն ձգտում է բարձրացնել կանանց առաջնորդությունը խաղաղության և անվտանգության հարցերում՝ ապահովելով նրանց հավասար մասնակցությունը որոշումների կայացման գործընթացներին կառավարման բոլոր մակարդակներում: Երկրորդ՝ այն նպատակ ունի ուժեղացնել գենդերային բռնության դեմ պաշտպանության մեխանիզմները՝ ապահովելով, որպեսզի հակամարտությունից տուժած կանայք և աղջիկները ունենան արդարադատության և համապարփակ աջակցման ծառայությունների հասանելիություն: Երրորդ՝ ԳԱԾ-ն կհամակարգի գենդերազգայուն մոտեցումները խաղաղության կառուցման, հակամարտությունների կանխարգելման և հակամարտությունից հետո վերականգնման հարցում՝ անդրադառնալով կանանց և աղջիկների հատուկ կարիքներին և առաջնահերթություններին: Այն նպատակ ունի ամբողջական և

համապարփակ մոտեցմամբ անդրադարձ կատարել փախստականների և սահմանամերձ բնակավայրերից տեղահանված բնակչության խնդիրներին։ Վերջապես, այն կարևորում է մշտադիտարկման և հաշվետվության մեխանիզմները՝ ծրագրերի իրականացման առաջընթացին հետևելու, բացերը հասցեագրելու և ԿԽԱ շրջանակում ստանձնած պարտավորությունների կատարումն ապահովելու համար։

77. Այս արդյունքներին հասնելու համար կիրականացվեն նպատակային քայլեր: Քաղաքականության և օրենսդրական բարեփոխումները կհամապատասխանեցվեն ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 1325 և այլ համապատասխան բանաձևերին։ Կարողությունների զարգացման նախաձեռնությունների միջոցով հնարավոր կլինի վերապատրաստել պետական պաշտոնյաներին, անվտանգության ոլորտի աշխատողներին և քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներին՝ գենդերային հավասարության և ԿԽԱ սկզբունքների վերաբերյալ։
78. Տեղեկատվական քարոզչական արշավները մարտահրավեր կնետեն գենդերային վնասակար նորմերին և կխթանեն կանանց դերի կարևորությունը խաղաղության և անվտանգության ոլորտում։ Զոհակենտրոն, վերապրածների կարիքների վրա հիմնված ծառայությունները այդ թվում՝ ապաստարանները, իրավաբանական, հոգեբանական և սոցիալական աջակցությունը, կնպաստեն գենդերային բռնության հետ կապված խնդիրների արձագանքմանը։ ՀՀ-ում և Սփյուռքում ԿԽԱ օրակարգի շրջանակում աշխատանքներ տանող կառույցների համագործակցությունը կնպաստի արժեքավոր փորձի, ռեսուրսների ձեռքբերմանը և ԿԽԱ օրակարգի գլոբալ առաջմղմանը։ Բացի այդ, տվյալների հավաքագրման և հետազոտության համակարգերը կապահովեն ապացույցների վրա հիմնված քաղաքականություն և կփաստաթղթավորեն հակամարտությունների հետևանքները կանանց և աղջիկների վրա։ Այս փոփոխության տեսության հաջողությունը հիմնվում է մի շարք կարևոր հիմունքների վրա։ Դրանց թվում են՝ գենդերային հավասարության նկատմամբ կայուն քաղաքական հանձնառությունը, իրականացման համար բավարար ֆինանսավորումը և մշտական համագործակցությունը՝ կառավարության, քաղաքացիական հասարակության և միջազգային գործընկերների միջև։ Չնայած հնարավոր մարտահրավերներին՝ ինչպիսիք են օրինակ կանանց առաջնորդության վերաբերյալ բացասական վերաբերմունքը կամ աշխարհաքաղաքական անկայունությունը, ԳԱԾ-ը կկիրառի հատուկ ռազմավարություններ՝ նմանատիպ ռիսկերը մեղմելու համար։

1. **«Կենսունակ» և «Դինամիկ» փաստաթղթի շարունակականության ապահովում**
2. ԳԱԾ երրորդ ծրագրի համատեքստում «կենսունակ փաստաթղթի» գաղափարը կարևոր է։ Երկրորդ ԳԱԾ-ում ներմուծված այս մոտեցումը թույլ է տվել ժամանակին արձագանքել սահմանամերձ շրջաններից և Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված կանանց կարիքներին։

«Կենսունակ փաստաթուղթը» շարունակաբար զարգացող փաստաթուղթ է,

որը մշտապես թարմացվում է, նկատի ունենալով փոփոխվող հանգամանքները, նոր բացահայտումներն ու քաղած դասերը։

80. Այս մոտեցումն ապահովում է ԳԱԾ-ի արդիականությունը, պատասխանատվությունն ու արդյունավետությունը՝ գենդերային հավասարության, կանանց իրավունքների, խաղաղության և անվտանգության առաջխաղացման մարտահրավերներին դինամիկ արձագանքելու համար: Կենսունակ փաստաթղթի գաղափարը հատկապես կարևոր է ԿԽԱ ԳԱԾ-երի համար, քանի որ համատեքստերը, որոնցում դրանք իրականացվում են, հաճախ բարդ են և արագ փոփոխվող: Հակամարտությունների դինամիկան, քաղաքական միջավայրը և կանանց ու աղջիկների կարիքներն ու առաջնահերթությունները ժամանակի ընթացքում կարող են զգալիորեն փոխվել: Ստատիկ ոչ զարգածող գործողությունների ծրագիրը կարող է արագ հնանալ կամ չլուծել

առաջացող խնդիրները: Այսպիսով, հարմարվելու և կատարելագործվելու ճկունությունը շատ կարևոր է:

Հավելված N 2

ՀՀ կառավարության 2025 թվականի

--------------- --- ի N --Լ որոշման

ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԱԶԳԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ «ԿԱՆԱՅՔ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» N 1325 ԲԱՆԱՁԵՎԻ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ 2025-2027 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԸ

1. **ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՒՄ (PREVENTION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա... կատա...
1	**Իրազեկվածության**	1. Իրազեկվածության	2025 – 2027	ՀՀ ԱԳ...

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա… կատա…
	բարձրացում՝ կանանց և աղջիկների շրջանում ՀՀ կողմից միջազգային հարթակներում ցեղասպանության կանխարգելման ոլորտում իրականացվող քայլերի վերաբերյալ	բարձրացում ցեղասպանության կանխարգելման վաղ նախազգուշացման ՄԱԿ համակարգի վերաբերյալ 2. Փաստահավաք խմբերի կարողությունների ուժեղացում: 3. Կանանց ներգրավվածության ապահովում պատերազմական հանցագործությունների վերաբերյալ փաստահավաք գործունեության, միջազգային դատարաններում գործերի քննության աշխատանքներում՝ կանանց յուրահատուկ խնդիրների բարձրաձայնման նպատակով 4. Ցեղասպանությունների և այլ զանգվածային ոճրագործությունների կանխարգելման ուղղությամբ ՀՀ-ի կողմից միջազգային հարթակներում իրականացվող աշխատանքների մասին տեղեկատվության հասանելիության ապահովում	Շարունակական	Միջա… իրավ… ՀՀ ներ… գրասե…
2	**ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացում, համապատասխան գիտելիքների և հմտությունների զարգացում կանանց շրջանում**	1.ՄԱԿ ԱԽ ԿԽԱ օրակարգին վերաբերող փաստաթղթերի (ՄԱԿ ԱԽ ԿԽԱ 10 բանաձևեր, CEDAW 30-րդ ընդհանուր հանձնարարական) վերաբերյալ իրազեկման արշավներ 2.1325 երրորդ ազգային ծրագրի վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացում՝ արշավների, դասընթացների, քննարկումների, ԿԽԱ	2025 - 2027	ՀՀ ԱԳ… ՀՀ պաշտ… նախա… ՀՀ տա… կառա… ենթա… նախա…

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա… կատա…
		օրակարգի վերաբերյալ առկա ռեսուրսների օգտագործման (սոց. գովազդներ, հոլովակներ, ձեռնարկներ և այլ) միջոցով 3.ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկում պետական կառավարման ոլորտներում, այդ թվում ՏԻՄ-երում 4.ՄԱԿ ԱԽ 1325 բանաձևի միասնական էլեկտրոնային տեղեկատվական հարթակի ստեղծում՝ ուսումնասիրելով առաջատար երկրների փորձը 5.ՏԻՄ-երի, պետական կառավարման մարմինների պաշտոնական էջերում, սոցիալական հարթակներում 1325 բանաձևի մասին նյութերի հրապարակում (համակարգման ապահովում) 6. Տեղական Գործողությունների Ծրագրերի (ՏԳԾ) մշակման և ԿԽԱ օրակարգի տեղայնացման աշխատանքների շարունակականության, ինչպես նաև առկա ՏԳԾ-ների իրականացման ապահովումը 7.Լրագրողների շրջանում ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացում՝ դասընթացների, հանրային արշավների և այլ միջոցառումների միջոցով 8.Թեմատիկ դասընթացների կազմակերպում պետական ոլորտում աշխատող կանանց և համապատասխան ՀԿ-ների ներկայացուցիչների համար՝ բանակցությունների վարման		ՀՀ աշ… սոցիա… նախա…

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
		և կոնֆլիկտների լուծման ու հարակից այլ թեմաներով		
3	**Կրթական կարողությունների զարգացում, 1325 բանաձևի վերաբերյալ, տեղեկատվության ներառում կրթական ծրագրերում**	1. Ֆորմալ կրթական համակարգում ԿԽԱ օրակարգին վերաբերող թեմաների ընդգրկում 2. Ուսուցիչների և դասախոսական կազմի վերապատրաստում և ուսումնական նյութերի տրամադրում 3. Անվտանգության ապահովման և ռիսկերի կանխարգելման իրազեկման հանդիպումների և դասընթացների կազմակերպում նախակրթական, կրթական բոլոր հաստատություններում՝ հավասարապես ներառելով աղջիկներին և տղաներին՝ օգտագործելով տարիքին համապատասխան մեթոդաբանություն 4. 1325 բանաձևի մասին դասընթացների ներառում Արդարադատության ակադեմիայի մոդուլներում	2025 - 2027	ՀՀ պաշտ նախա ՀՀ կրթու մշակ նախա ՀՀ արդա յան ա (համա
4	**Կիբեռ անվտանգության, թվային գրագիտության և մեդիագրագիտութ-յան մակարդակի բարձրացում կանանց շրջանում՝ կիբեռ վտանգների նկատմամբ կանանց դիմակայության բարձրացման նպատակով**	1. Կանանց ու աղջիկների համար՝ հատկապես սահմանամերձ բնակավայրերում ապրող, կիբեռանվտանգության վերաբերյալ իրազեկման աշխատանքների իրականացում և դրանց շարունակականության ապահովում (դասընթացներ, փորձի փոխանակումներ, հոլովակների պատրաստում, հեռուստատեսություն, խորհրդատվական հարթակների ստեղծում և		ՀՀ ԲՏ նախա ՀՀ ներ նախա ՀՀ կրթ գիտու և սպո նախա

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա… կատա…
		այլն) 2. Մեդիագրագիտության, կիբեռանվտանգության և գենդերային բռնության ռիսկերի վերաբերյալ գիտելիքների բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների, արշավների կազմակերպում դպրոցներում, ինչպես նաև կանանց և երիտասարդների շրջանում 3. Համագործակցություն սոցիալական մեդիա հարթակների և տեխնոլոգիական ընկերությունների հետ համատեղ նախաձեռնությունների շրջանակներում՝ շահագործումը, ատելության խոսքը և կանանց անվտանգության դեմ ուղղված կիբեռհանցագործությունները կանխելու համար		
5	**Ճգնաժամային իրավիճակներում բնակչության (հատկապես՝ սահմանամերձ համայնքներում) դիմակայունության բարձրացում՝ ուժեղացնելով անվտանգային բաղադրիչը**	1. Կանանց ու աղջիկների ներգրավվածությամբ հանդիպումներ իրականացում առկա խնդիրները վերհանելու ու ամփոփելու նպատակով 2. Իրազեկում բնակչությանը գործող պետական մարմինների գործառույթների շրջանակի վերաբերյալ՝ խթանելով կանանց մասնակցությունը 3. Ներդրում հոգեբանական պատրաստվածության կամ աջակցության ծրագրեր՝ հաշվի առնելով կանանց կարիքները 4. Բնակչության	2025 - 2027	ՀՀ … պաշտ… նախա… ՀՀ տա… կառա… երթա… նախա… ՀՀ ՆԳ…

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա... կատա...
		շրջանում ճգնաժամային իրավիճակներում արագ արձագանքման վերաբերյալ կարողությունների զարգացման իրականացում		
6	**Ապահովել կանանց և աղջիկների համար առկա ռեսուրսների և հնարավորությունների հավասար հասանելիություն՝ հաշվի առնելով նրանց հատուկ խոցելիությունը կլիմայի հետ կապված ռիսկերի նկատմամբ**	1. Գենդերազգայուն կլիմայական ռիսկերի գնահատումների իրականացում՝ բացահայտելու և հասցեագրելու կանանց հատուկ խոցելիությունը 2. Կանանց համար կենսապահովման ծրագրերի մշակում, որոնք ուղղված են կլիմայի նկատմամբ կայուն ոլորտներին, ինչպիսիք են կայուն գյուղատնտեսությունը, վերականգնվող էներգիան, էկոտուրիզմը և այլն 3. կանանց համար հավասար հասանելիության ապահովում ֆինանսական ռեսուրսներին, ինչպիսիք են դրամաշնորհները, վարկերը և ապահովագրությունը՝ նրանց հարմարվողականությանը և վերականգնմանը աջակցելու նպատակով 4. Ուսուցանում և ռեսուրսների տրամադրում աղետների վտանգի տակ գտնվող կանանց համար՝ պատրաստվելու և արձագանքելու կլիմայի հետ կապված արտակարգ իրավիճակներին 5. Գենդերազգայուն քաղաքականության մշակում՝ կլիմայական պայմաններով պայմանավորված տեղահանումները կառավարելու համար՝	2025 - 2027	ՀՀ շրջ... նախա... ՀՀ տա... կառա... ենթա... նախա... ՀՀ էկո... նախա... ՀՀ ներ... նախա...

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
		ապահովելով կանանց և աղջիկների հասանելիությունը հյուրընկալող համայնքներում կացարաններին, առողջապահական ծառայություններին և կրթությանը 6. ԿԽԱ ևԿլիմայի փոխկապակցության վերաբերյալ դասընթացների կազմակերպում պետական պաշտոնյաների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների համար		
7	**ԿԽԱ-ի օրակարգի շուրջ Սփյուռքում կանանց և աղջիկների հիմնախնդիրներով զբաղվող կազմակերպություն** **ների հետ կապերի հաստատում, համագործակցության ձևավորում**	1. ԿԽԱ օրակարգի շուրջ Հայաստանի Հանրապետությունում և Սփյուռքում կանանց և աղջիկների հիմնախնդիրներով զբաղվող կառույցների ներուժի համախմբում, համագործակցային միջավայրի ձևավորում՝ լավագույն փորձի և գիտելիքների փոխանակման համար 2. ՀՀ խաղաղության և ԿԽԱ օրակարգերի մասին իրազեկում սփյուռքյան համայնքներին՝ իրականացնելով տեղեկատվության հասանելիության ապահովման անհրաժեշտ միջոցառումներ	2025 - 2027	ՀՀ սփ գործե նա-կա ՀՀ արտա նախա

2. **ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (PARTICIPATION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա

1	**Ապահովել կանանց՝ մասնավորապես սահմանամերձ շրջանների (այդ թվում անվտանգային նոր իրավիճակում գտնվող, բռնի տեղահանված, փախստական, հաշմանդամություն ունեցող և այլ խոցելի խմբերի) ներգրավվածութ-յունը որոշումների կայացման գործընթացներում**	1. Տեղական մակարդակում մարդկային անվտանգության, հակամարտությունների կարգավորման, բանակցությունների վարման վերաբերյալ դասընթացների կազմակերպում տարբեր խմբերի կանանց՝ իրավապաշտպանների, խաղաղաշինությամբ զբաղվողների համար 2. Տեղական մակարդակում խթանել տարբեր խմբերի կանանց ներգրավվածության և մասնակցության կազմակերպում անվտանգության ապահովման ռազմավարությունների և համայնքային զարգացման ծրագրերի մշակման գործում 3. Կանանց մասնակցության ապահովում տեղական և պետական հանդիպումներին՝ համայնքներում ավագանու նիստերի, միջպետական տարբեր միջոցառումների կազմակերպման շրջանակում 4. ԿԽԱ-ի ներառում կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող գործող հանձնաժողովների կամ խորհրդակցական մարմինների օրակարգում 5. Համապատասխան անվտանգային հիմնահարցերի շուրջ կազմակերպվող	2025 – 2027 շարունակական	ՀՀ տս կառա ենթա նախս ՀՀ աշ սոցիա նախս

		քննարկումներում սահմանամերձ բնակավայրերի, բռնի տեղահանված և հաշմանդամություն ունեցող կանանց ներգրավվածության ապահովում մասնավորապես համայնքային մակարդակում՝ ՏԻՄ-երի միջոցով		
2	**Ոստիկանության համակարգում կանանց ներգրավվածութ-յան և առաջխաղացման խթանում**	1. Կարիքների գնահատում ներառյալ կին ոստիկանների կարիերային առաջխաղացման խոչընդոտների ուսումնասիրում, սոցիալ-տնտեսական պայմանների ուսումնասիրություն՝ հետագա համապատասխան ծրագրերի մշակման նպատակով 2. ՀՀ ՆԳՆ-ում կանանց մասնագիտական առաջխաղացմանն ուղղված կառուցակարգերի կատարելագործում 3. Ոստիկանության համակարգում ծառայողների՝ ներառյալ որոշում կայացնողների իրազեկում՝ մարդու իրավունքների, մարդկային անվտանգության, կանանց և տղամարդկանց հավասարության, հակախտրականության, կանանց նկատմամբ բռնության արգելքի մասին թեմաներով, ինչպես նաև միջազգային լավագույն փորձի վերաբերյալ 4. ՀՀ ՆԳՆ կրթահամալիրում կին դիմորդների ներգրավվածության ընդլայնում՝ իրազեկման	2025 - 2027	ՀՀ նե նախս

		արշավների միջոցով 5. Ոստիկանական կրթություն ստանալու և կին ոստիկաններ ունենալու հասարակական կարծրատիպերի վերացման ուղղությամբ անհրաժեշտ աշխատանքների շարունակում		
3	**Բարձրացնել ՀՀ զինված ուժերի տարբեր ստորաբաժանում-ներում կանանց ներգրավվածութ-յունը, հատկապես որոշումների կայացման գործընթացում**	1. Կանանց՝ ԶՈՒ կարիերային առաջխաղացման գենդերային խոչընդոտների վերհանում և կարիքների գնահատում (ներառյալ սոցիալ-տնտեսական պայմանների ուսումնասիրություն)՝ հետագա համապատասխան ծրագրերի մշակման նպատակով 2. Կանանց կամավոր հիմունքներով պարտադիր 6-ամյա ժամկետային ծառայության ռեֆորմի բացերի գնահատում և դրանց բարելավում՝ հաշվի առնելով միջազգային փորձը 3. Զինվորական ծառայության կազմակերպումն ապահովող օրենսդրական կարգավորումները մշակելիս ոլորտի մասնագետ կանանց անմիջական մասնակցության ապահովում քաղաքականության և օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթի մշակման աշխատանքներում 4. Ժամանակակից ու միջազգային լավագույն փորձի վրա հիմնված մոդուլներ պատրաստում և ներդրում ԶՈՒ	2025 - 2027	ՀՀ պաշտ նախ ՀՀ աշ սոցիա նախս ՀՀ ար նախս

ակադեմիայում գենդերազգայուն կրթության և վերապատրաստման թեմաներով

5. Զինված ուժերում ծառայող կանանց համար վերապատրաստման դասընթացների կազմակերպում, այդ թվում նաև մասնագիտական անգլերենի դասընթացներ

6. Զինված ուժերում մարդու իրավունքների, մարդկային անվտանգության, կանանց և տղամարդկանց իրավահավասարության, հակախտրականության, կանանց նկատմամբ բռնության արգելքի մասին թեմաներով ուսուցման իրականացում, ներառյալ իրազեկում կանանց դերի կարևորության մասին ՊՆ, ԶՈՒ ԳՇ ստորաբաժանումներում և զորամասերում

7. Հատուկ գործիքների մշակում՝ լուծելու այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են գենդերային ոտնձգությունը, խտրականությունը, ինչպես նաև ստեղծել տեղի ունեցած դեպքերի վերաբերյալ զեկուցելու հստակ մեխանիզմներ՝ ապահովելով տուժողների գաղտնիությունն ու աջակցությունը

8. Զինված ուժերում բարեփոխումների իրականացում՝ ներառյալ զորամասերի և ենթակառուցվածքների հարմարեցումը կանանց

համար՝ ապահովելով
արժանապատիվ
ծառայության պայմաններ
(թե՛ շենքային, թե՛ կենցաղ-
սպասարկման, թե՛
հիգիենայի պահպանման)

9. Բոլոր
զինծառայողներին, այդ
թվում նաև իղի կին
զինծառայողներին
հարմարավետ և որակյալ
զինվորական համազգեստով
ապահովում

10. Իգական սեռի
ներկայացուցիչներին
զինվորական ծառայության
ներգրավելու կարևորության
բարձրացում՝ հանրության
շրջանում զինվորական
ծառայության նկատմամբ
դրական օրինակների
ներկայացման միջոցով

11. Պաշտպանության
համակարգում կանանց դերի
վերաբերյալ
հասարակության տարբեր
շրջանակների հետ
հանդիպումների,
համաժողովների
կազմակերպում
(միջազգային
փորձագետների
մասնակցությամբ)

12. Զինված ուժերում
ծառայող կանանց դերի և
կարևորության վերաբերյալ
տեղեկատվության
տրամադրում ՀՀ ավագ ու
հիմնական դպրոցներում

13. ՀՀ
պաշտպանության
նախարարության
պաշտոնական կայքէջում և
այլ առցանց հարթակներում
զինված ուժերում կին

		զինծառայողների ներգրավվածությունը լուսաբանող նյութերի տեսանելիության ապահովում 14. Զինվորական ծառայության կազմակերպումն ապահովող օրենսդրական կարգավորումները մշակելիս ոլորտի մասնագետ կանանց անմիջական մասնակցության ապահովում օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթի մշակման աշխատանքներում, ինչպես նաև օրենսդրական փոփոխության նախագիծը ներկայացնել հանրային քննարկման 15. Հատուկ ուսուցման կազմակերպում խաղաղապահ ուժերի և ռազմական ոստիկանության անձնակազմի համար 16. Խաղաղապահ ուժերում կանանց ներգրավածության մեծացում		
4	**Ապահովել կանանց լիարժեք և բովանդակալից մասնակցությունը կլիմայի հարմարվողականության, մեղմացման և բնական ռեսուրսների կառավարման գործընթացներին բոլոր մակարդակներում**	1. Կլիմայի փոփոխությանն առավել խոցելի տնտեսական ոլորտների և համայնքների նույնականացում և ծրագրերի մշակում՝ կանանց մասնագիտական և հասարակական խմբերի ներգրավմամբ 2. Կլիմայի հետ կապված որոշումների կայացման գործում կանանց ներկայացվածության ապահովում 3. Կանանց	2025 - 2027	ՀՀ շրջ նախա ՀՀ աշ սոցիա նախա ՀՀ տ կառա ենթա նախա ՀՀ նե

		կարողությունների զարգացման ծրագրերի մշակում՝ կլիմայի դիվանագիտության, կայուն գյուղատնտեսության և աղետների ռիսկի նվազեցման վերաբերյալ 4. Կանանց աջակցություն՝ կիրառելու համար ավանդական էկոլոգիական գիտելիքները և պրակտիկաներ,ինտեգրելով դրական փորձը կլիմայի ռազմավարության մեջ 5. Կլիմայի պաշտպանության բնագավառում կին առաջնորդների համար միջոցառումների կազմակերպում՝ նորարարություններով և լավագույն փորձով կիսվելու նպատակով		նախս

3. **ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ (PROTECTION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները
1	**Հակամարտությունների ժամանակ բռնությունից տուժած կանանց և աղջիկների պաշտպանության ապահովում**	1. Քաղաքացիական անձանց նկատմամբ միջազգային մարդասիրական և մարդու միջազգային իրավունքի նորմերի խախտմանը (այդ թվում ԼՂ հանդեպ 2020 և 2023 թվականների ագրեսիաների արդյունքում) վերաբերող գործերի ուսումնասիրում, հավաքագրում 2. Կոնֆլիկտային իրավիճակներում կյանքի և առողջության, սեռական ազատության և անձեռնմխելիության, պատվի և արժանապատվության դեմ ուղղված հանցագործությունների	2025 - 2027

արձագանքման մեխանիզմների բարելավման նպատակով ՄԱԿ ԱԽ բանաձևերի /1325, 1820, 1888, 2122, 2467, CEDAW Առաջարկություն 30/ կիրառում

3. Պատերազմների ժամանակ բռնությունից, այդ թվում սեռական բռնությունից և թրաֆիքինգից տուժած կանանց հայտնաբերման, նույնացման և ուղղորդման մեխանիզմների բարելավում, միջազգային խոստումնալից փորձի տեղայնացում՝ մասնավորապես դիտարկելով Նադիա Մուրադի Կոդի (Murad Code) ինտեգրումը

4. Կոնֆլիկտային իրավիճակներում կյանքի և առողջության, սեռական ազատության և անձեռնմխելիության, պատվի և արժանապատվության դեմ ուղղված հանցագործությունների պատշաճ արձագանքման, փաստաթղթավորման և հետաքննության ինստիտուցիոնալ մեխանիզմների բարելավում

5. Տեղահանված անձանց տեղավորման հարցերով պատասխանատու մարմինների աշխատակիցների կարողությունների հզորացում

6. Բռնությունից տուժած կանանց անհետաձգելի սոցիալ-հոգեբանական և բժշկական աջակցության տրամադրում

7. Քննիչների, դատավորների վերապատրաստում՝ ապահովելու կոնֆլիկտային իրավիճակներում կյանքի և առողջության, սեռական ազատության և անձեռնմխելիության, պատվի և արժանապատվության դեմ ուղղված հանցագործությունների պատշաճ քննություն

8. Ճգնաժամային իրավիճակներում սահմանամերձ շրջանների կանանց բռնությունից

		պաշտպանելու և բռնության ենթարկված կանանց առաջին աջակցությունը ցուցաբերելու նպատակով՝ ներառում գենդերազգայուն մոտեցումներ աշխարհազորայինների, սահամանապահների կրթական մոդուլներում	
2	**Կանանց և աղջիկների հատուկ պաշտպանության ապահովում պատերազմների, արտակարգ իրավիճակների (ներառյալ կլիմայական փոփոխություն- ների) դեպքում**	1. Ապաստարանների և պարզագույն թաքստոցների գենդերազգայուն կահավորման նվազագույն չափորոշիչների ուսումնասիրություն և մշակում (հաշվի առնելով կանանց տարբեր խմբերի յուրահատուկ կարիքները) հիմնվելով համապատասխան առաջատար փորձի վրա 2. Առկա ապաստարանների և պարզագույն թաքստոցների հարմարեցում և նորերի կառուցում՝ հիմք ընդունելով մշակված չափորոշիչները (կետ 1) և ապահովելով կանանց և աղջիների համար անհրաժեշտ միջոցների մշտական առկայությունը 3. Կառավարման մարմինների և բնակչության իրազեկման/ազդարար-ման ապահովման համակարգի ընդլայնում 4. Բնակչության շրջանում իրազեկում ապաստարանների/թաք-ստոցների մասին (որտեղ են գտնվում, ինչպես հասնել, ներկայացնել բնակվելու կանոնները) 5. Սահմանամերձ համայնքներում բնակվող կանանց պաշտպանության խնդիրների արձագանքման ուղղությամբ տեղական պլանների մշակում և ներառում համապատասխան տեղական ծրագրում 6. Տարհանման պլանների վերաբերյալ համանքային իրազեկման հանդիպումների և գործնական ուսումնական վարժանքների	2025 - 2027

կազմակերպում՝ կանանց և աղջիկների մասնակցությամբ

7. Համայնքներում՝ մասնավորապես սահմանամերձ, արագ արձագանքման խմբերի (համայնքապետարանի աշխատակիցներ, դպրոցի տնօրեն, մանկապարտեզի տնօրեն, բուժքույր, երիտասարդ կամավորներ, ՀԿ ներկայացուցիչներ և այլն) ստեղծում, վերապատրաստում և փորձնական վարժանքների պարբերաբար կազմակերպում՝ բնակչության մասնակցությամբ

8. Համայնքներում, մասնավորապես սահմանամերձ, առողջության պահպանման առաջնային օղակի մասնագետների գնահատում /բուժաշխատողների և համայնքային հոգեբանների հասանելիությունը, մասնագիտական կարողությունները արտակարգ իրավիճակներում կիրառելու վերաբերյալ, ինչպես նաև առաջին օգնություն տրամադրելու անհրաժեշտ պարագաների և դեղորայքի առկայությունը և հագեցվածությունը

9. Պարբերական վերապատրաստումների կազմակերպում առողջության պահպանման առաջնային օղակի մասնագետների/բուժաշխատողների և համայնքային գործող հոգեբանների անհետաձգելի իրավիճակներում առաջին մասնագիտական աջակցություն տրամադրելու վերաբերյալ՝ շեշտը դնելով կանանց և աղջիկների հատուկ կարիքների վրա

10. Արտակարգ իրավիճակների ժամանակ արագ արձագանքման բժշկական և հոգեբանական մոբիլ թիմերի ստեղծում այն բնակավայրերի համար, որտեղ չկա տեղային բավարար ռեսուրս բժշկական և հոգեբանական առաջնային աջակցությունը կազմակերպելու

		համար	
3	**Քաղաքացիական պաշտպանության հմտությունների և գիտելիքի զարգացում կանանց և աղջիկների շրջանում (հատուկ ուշադրություն դարձնելով սահմանամերձ շրջաններում բնակվող կանանց և աղջիկներին)**	1. Կանանց քաղ. պաշտպանության կազմակերպման միջազգային փորձի ուսումնասիրություն և արդյունքների հիման վրա տեղայնացում՝ գործնական վարժանքների և դասընթացների միջոցով 2. Բնակչության հանրային առողջության պահպանման, առաջնային բուժօգնության տրամադրման դասընթացների իրականացում՝ ներառելով կանանց և աղջիկներին, տրամադրելով անհրաժեշտ ուսումնական նյութեր և պարագաներ 3. Քաղաքացիական և համայնքային ծառայությունների վերապատրաստումների շրջանակում կանանց անվտանգության դասընթացի մշակում և վերապատրաստումների իրականացում 4. Կանանց շրջանում ինքնապաշտպանության դասընթացների կազմակերպում	2025 - 2027
4	**Բարելավել կոնֆլիկտների և աղետների ժամանակ կանանց և աղջիկներին կիբեռհանցագոր-ծություններից պաշտպանելու համակարգը**	1. Կիբեռանվտանգության հատուկ սպառնալիքների ու մարտահրավերների գնահատում, որոնց բախվում են կանայք և աղջիկները կոնֆլիկտների և արտակարգ իրավիճակների ժամանակ 2. Կիբեռհանցագործությունների հաղորդման և տուժածներին աջակցելու մեխանիզմների մշակում, որի միջոցով կանայք և աղջիկները կարող են գաղտնի կերպով հայտնել կիբեռհանցագործություն-ների մասին 3. Իրավաբանական օգնության, խորհրդատվության և տեխնիկական աջակցության տրամադրում կիբեռհանցագործություններից տուժած կանանց և աղջիկներին	2025 - 2027

4. Ի կատարումն կիբեռհանցագործությունների մասին Բուդապեշտի 1-ին կոնվենցիայի և այլ համապատասխան միջազգային փաստաթղթերի՝ գենդերազգայուն կիբեռանվտանգության նպատակով մեխանիզմների մշակում, որոնք կներառեն համապատասխան միջոցներ՝ պաշտպանելու կանանց և աղջիկներին առցանց ոտնձգություններից, կիբեռհետապնդումից, թվային գենդերային բռնությունից, թրաֆիքինգից և այլ կիբեռհանցագործություններից

5. ՀՀ ՆԳՆ կողմից կիբեռանվտանգության և թրաֆիքինգի ոլորտում կանանց պաշտպանությանն ուղղված հանրային իրազեկման միջոցառումների ապահովում

–

–

4. **ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ և ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ (RELIEF AND RECOVERY)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատաս կատար
1	**Ուժեղացնել մարդկային անվտանգությունը՝ բռնի տեղահանված կանանց և աղջիկների իրավաբանական, բժշկական, սոցիալակ ան-հոգեբանական աջակցության հասանելիությունը ապահովելու միջոցով**	1. Բազմապրոֆիլ փորձագետների շտեմարանի ստեղծում 2. Առաջնագծի (frontline) մասնագետների (սոց աշխատողներ, ոստիկաններ, սահմանապահներ, հոգեբաններ և այլք) շարունակական կրթության ապահովում՝ թիրախային խմբերին ամբողջական/համակցված աջակցություն տրամադրելու նպատակով 3. Կարիքների շարունակական գնահատման հիման վրա վերականգնողական և	2025 - 2027	ՀՀ աշխ սոցիալ նախար ՀՀ ՏԿԵ նախար ՀՀ ներք նախար

		աջակցության ծրագրերի մշակում և իրականացում՝ ապահովելով գենդերազգայուն, արժանապատիվ, տրավմայի մասին տեղեկացված համապատասխան մոտեցում		
2	**ԼՂ –ից բռնի տեղահանված կանանց և աղջիկների սոցիալ-տնտեսական իրավունքների պաշտպանության ապահովում**	1. Թիրախային խմբի կանանց կրթական և մասնագիտական մակարդակի և կարիքների գնահատում 2. Մասնագիտական դասընթացների և կարիերայի ուղղորդման միջոցառումների կազմակերպում՝ մասնագիտական կողմնորոշման և աշխատաշուկայում կանաց մրցունակությունը բարձրացնելու նպատակով 3. Սոցիալ-տնտեսական ծրագրերի իրականացում (կենսապահովման, զբաղվածության և ինքնազբաղվածության, ձեռնարկատիրական ինչպես նաև եկամտի այլ խթանման ծրագրեր) և այդ ծրագրերում կանանց մասնակցության ապահովում	2025 – 2027	ՀՀ աշխ սոցիալ նախար ՀՀ տար կառավ ենթակա նախար Տեղակա ինքնակ մարմին Երևանի քաղաք
3	**Ապահովել բազմակողմանի աջակցություն անհայտ կորածների ընտանիքներին՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով կանանց՝ որպես առաջնային խնամակալների և տնային տնտեսությունների ղեկավարների**	1. Դյուրին և նպատակային իրավաբանական ու հոգեբանական աջակցության ծրագրերի ապահովում անհայտ կորածների ընտանիքների, պատերազմական գործողությունների հետևանքով որդեկորույս դարձած մայրերի, այրի կանանց ու ծնող կորցրած երեխաների համար (օրինակ՝ կարգավիճակի իրավական ճանաչում, ժառանգություն, խնամակալություն, սթրեսադիմակայունութ-յուն և այլ հարակից խնդիրներ) 2. Խորհրդատվական ծառայություննեի և հավասարը հավասարին աջակցության խմբերի /փոխօգնության խմբեր/ ստեղծում՝ ընտանիքներին,	2025 - 2027	ՀՀ պաշ նախար ՀՀ ներք նախար ՀՀ աշխ սոցիալ նախար ՀՀ տար կառավ ենթակա նախար

		հատկապես կանանց և երեխաներին հոգեսոցիալական աջակցություն ցուցաբերելու համար 3. Վերանայել և բարելավել ֆինանսական աջակցության ծրագրերը՝ հակամարտությունների հետևանքով հիմնական կերակրողին կորցրած ընտանիքներին աջակցելու համար 4. Կանանց համար ուսուցման և կարողությունների զարգացման ծրագրերի կազմակերպում՝ նրանց տնտեսական ճկունությունը, մասնագիտական կարողությունները և միկրոֆինանսավորման հասանելիությունը բարձրացնելու նպատակով **5.** Համայնքային կենտրոնների ստեղծում համայնքապետարաններում, որտեղ անհայտ կորածների ազգականները կարող են դիմել, ստանալ տեղեկատվություն և մասնակցել շահերի պաշտպանության գործընթացներին		
4	**Ապահովել արդարադատութ-յուն անհայտ կորածների և նրանց ընտանիքների համար, այդ թվում իրավական դաշտում առկա համակարգային բացերը լուծելու միջոցով**	1. Ընտանիքների մասնակցությամբ պարբերական տեղեկատվության փոխանակման միջացառումների կազմակերպում՝ քննության ընթացքի մասին նրանց տեղեկացվածությունը ապահովելու նպատակով	2025 - 2027	Միջազգ իրավակ ներկայա չի գրաս ՀՀ ԱԳՆ

5	**Սահմանամերձ բնակավայրերում տեղաբաշխված զորամասերի զինծառայողների կանանց սոցիալական ադապտացմանն (հարմարմանը) աջակցում**	1. Համագործակցություն ներպետական կառույցների, ՏԻՄ-երի, հասարակական կազմակերպությունների հետ զինծառայողների կանանց սոցիալական ինտեգրումն ապահովելու հարցերում 2. Զինծառայողների կանանց զբաղվածությունն ապահովելու նպատակով՝ տեղի աշխատաշուկայում պահանջված մասնագիտական դասընթացների անցկացում	2025 - 2027	ՀՀ պաշտպ նախարւ ՀՀ աշխւ սոցիալւ նախարւ ՀՀ տար կառավւ ենթակա նախարւ

–

–

5. **ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (COOPERATION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատւ կատւ
1	**ՄԱԿ ԱԽ 1325 ԳԱԾ շրջանակում բոլոր տեղական հարթակների համագործակցութ-յան ապահովում**	1. 1325-ի վերաբերյալ ամփոփիչ հաշվետվությունների տվյալների հավաքագրման միասնական հարթակի ստեղծում 2. Համագործակցության խթանում, համատեղ ծրագրերի իրականացում, փոխայցելություններ, փորձի փոխանակում	2025 - 2027	ՀՀ ար գործէ նախւ
2	**Շարունակել համագործակցութ-յունը և տեղեկատվության փոխանակումը ԿԽԱ**	1. Երկկողմ այցեր, փորձի փոխանակում, բազմակողմ խորհրդատվություն-ներ,	2025 - 2027	ՀՀ ար գործէ նախւ

	օրակարգի շուրջ (ԿԽԱ գործողությունների ծրագրեր ունեցող երկրների, միջազգային կազմակերպությունների, ինչպիսիք են ՄԱԿ կանայք, ԵԱՀԿ-ն, ԵՄ-ն, կանանց հիմնախնդիրներով զբաղվող այլ միջազգային ու տարածաշրջանային կառույցները)	արդյունավետ հաղորդակցում, փորձագետների ներգրավում 2. Համատեղ համաժողովների անցկացում 3. Համաշխարհային լավագույն փորձի կիրառում 4. Միացում 1325 բանաձևի տարածաշրջանային և միջազգային ցանցերին 5. ԿԽԱ օրակարգի 25-ամյակին նվիրված հատուկ միջոցառման կազմակերպում 6. Համագործակցություն ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի ցեղասպանության կանխարգելման գրասենյակի հետ 7. Համագործակցություն միջազգային կազմակերպություն-ների հետ ապահովելու կանանց մասնակցությունը կիբեռանվտանգության համաշխարհային ֆորումներին, դասընթացներին և այլ նախաձեռնություն-ներին		ՀՀ ԲՏ
3	**Պետական մարմինների միջև՝ մասնավորապես ԳԱԾ-ի պատասխանատու կատարող և համակատարող նախարարությունների, ՏԻՄ-երի, ԳԱԾ հանձնաժողովի անդամների միջև կանոնավոր համագործակցութ-յան ապահովում**	1. ԳԱԾ-ի պատասխանատու կատարող և համակատարող գերատեսչությունների, ԳԱԾ հանձնաժողովի անդամների միջև կանոնավոր հաղորդակցության ապահովում 2. ՄԱԿ ԱԽ 1325 Բանաձևի կիրարկման և տեղայնացման նպատակով՝ ազգային ծրագրի համայնքային պատասխանու անձի լիազորում	2025 - 2027	ՀՀ ա գործե նախ ՀՀ ՏԿ

		3. Համայնքների հետ համագործակցության ընդլայնում, ինչպես նաև համայնքների ներկայացուցիչների միջև հանդիպումների կազմակերպում՝ կանոնավոր հաղորդակցությանը նպաստելու համար		
4	**Համագործակցութ-յան հաստատում կամ ամրապնդում լավագույն փորձ ունեցող երկրների հետ՝ պաշտպանության ոլորտում կանանց մասնակցությունը խթանելու նպատակով**	1. Առաջատար երկրների փորձի ուսումնասիրում, այցերի կազմակերպում 2. Պաշտպանության ոլորտում կանանց մասնակցությունը խթանելու և մարդու իրավունքների, կանանց և տղամարդկանց հավասար հնարավորությունների ապահովման նպատակով՝ միջազգային փորձի ուսումնասիրության և համագործակցության ապահովում	2025 - 2027	ՀՀ ԱԳ ՀՀ պ նախ
5	**ԿԽԱ-ի ոլորտում քաղաքացիական հասարակության գործընկերների հետ համագործակցութ-յան ամրապնդում**	1. Կանոնավոր քննարկումների կազմակերպում նոր մարտահրավերների և դրանց լուծումների վերաբերյալ 2. Ոլորտի հիմնական դերակատարների աշխատանքների արդյունքների ընթացիկ քննարկումների կազմակերպում՝ մասնակից դարձնելով քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներին	2025 - 2027	ՀՀ ա գործե նախս

Հավելված N 2

ՀՀ կառավարության 2025 թվականի

--------------- --- ի N --Լ որոշման

ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԱԶԳԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ «ԿԱՆԱՅՔ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» N 1325 ԲԱՆԱՁԵՎԻ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ 2025-2027 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԸ

1. ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՒՄ (PREVENTION)

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա… կատա…
1	**Իրազեկվածության բարձրացում՝ կանանց և աղջիկների շրջանում ՀՀ կողմից միջազգային հարթակներում ցեղասպանության կանխարգելման ոլորտում իրականացվող քայլերի վերաբերյալ**	1. Իրազեկվածության բարձրացում ցեղասպանության կանխարգելման վաղ նախազգուշացման ՄԱԿ համակարգի վերաբերյալ 2. Փաստահավաք խմբերի կարողությունների ուժեղացում: 3. Կանանց ներգրավվածության ապահովում պատերազմական հանցագործությունների վերաբերյալ փաստահավաք գործունեության, միջազգային դատարաններում գործերի քննության աշխատանքներում՝ կանանց յուրահատուկ խնդիրների բարձրաձայնման նպատակով 4. Ցեղասպանությունների և	2025 – 2027 Շարունակական	ՀՀ ԱԳ… Միջա… իրավ… ՀՀ ներ… գրասե…

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
		այլ զանգվածային ոճրագործությունների կանխարգելման ուղղությամբ ՀՀ-ի կողմից միջազգային հարթակներում իրականացվող աշխատանքների մասին տեղեկատվության հասանելիության ապահովում		
2	**ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացում, համապատասխան գիտելիքների և հմտությունների զարգացում կանանց շրջանում**	1.ՄԱԿ ԱԽ ԿԽԱ օրակարգին վերաբերող փաստաթղթերի (ՄԱԿ ԱԽ ԿԽԱ 10 բանաձևեր, CEDAW 30-րդ ընդհանուր հանձնարարական) վերաբերյալ իրազեկման արշավներ 2.1325 երրորդ ազգային ծրագրի վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացում՝ արշավների, դասընթացների, քննարկումների, ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ առկա ռեսուրսների օգտագործման (սոց. գովազդներ, հոլովակներ, ձեռնարկներ և այլ) միջոցով 3.ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկում պետական կառավարման ոլորտներում, այդ թվում ՏԻՄ-երում 4.ՄԱԿ ԱԽ 1325 բանաձևի միասնական էլեկտրոնային տեղեկատվական հարթակի ստեղծում՝ ուսումնասիրելով առաջատար երկրների փորձը 5.ՏԻՄ-երի, պետական կառավարման մարմինների պաշտոնական էջերում, սոցիալական հարթակներում 1325 բանաձևի մասին նյութերի հրապարակում (համակարգման ապահովում)	2025 - 2027	ՀՀ ԱԳ ՀՀ պաշտ նախա ՀՀ տս կառա ենթա նախա ՀՀ աշ սոցիա նախա

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
		6. Տեղական Գործողությունների Ծրագրերի (ՏԳԾ) մշակման և ԿԽԱ օրակարգի տեղայնացման աշխատանքների շարունակականության, ինչպես նաև առկա ՏԳԾ-ների իրականացման ապահովումը 7.Լրագրողների շրջանում ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացում՝ դասընթացների, հանրային արշավների և այլ միջոցառումների միջոցով 8.Թեմատիկ դասընթացների կազմակերպում պետական ոլորտում աշխատող կանանց և համապատասխան ՀԿ-ների ներկայացուցիչների համար՝ բանակցությունների վարման և կոնֆլիկտների լուծման ու հարակից այլ թեմաներով		
3	**Կրթական կարողությունների զարգացում, 1325 բանաձևի վերաբերյալ, տեղեկատվության ներառում կրթական ծրագրերում**	1. Ֆորմալ կրթական համակարգում ԿԽԱ օրակարգին վերաբերող թեմաների ընդգրկում 2. Ուսուցիչների և դասախոսական կազմի վերապատրաստում և ուսումնական նյութերի տրամադրում 3. Անվտանգության ապահովման և ռիսկերի կանխարգելման իրազեկման հանդիպումների և դասընթացների կազմակերպում նախակրթական, կրթական բոլոր հաստատություններում՝ հավասարապես ներառելով աղջիկներին և տղաներին՝ օգտագործելով տարիքին	2025 - 2027	ՀՀ պաշտ նախա ՀՀ կրթու մշակո նախա ՀՀ արդա յան ա (համա

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
		համապատասխան մեթոդաբանություն 4. 1325 բանաձևի մասին դասընթացների ներառում Արդարադատության ակադեմիայի մոդուլներում		
4	**Կիբեռ անվտանգության, թվային գրագիտության և մեդիագրագիտութ-յան մակարդակի բարձրացում կանանց շրջանում՝ կիբեռ վտանգների նկատմամբ կանանց դիմակայության բարձրացման նպատակով**	1. Կանանց ու աղջիկների համար՝ հատկապես սահմանամերձ բնակավայրերում ապրող, կիբեռանվտանգության վերաբերյալ իրազեկման աշխատանքների իրականացում և դրանց շարունակականության ապահովում (դասընթացներ, փորձի փոխանակումներ, հոլովակների պատրաստում, հեռուստատեսություն, խորհրդատվական հարթակների ստեղծում և այլն) 2. Մեդիագրագիտության, կիբեռանվտանգության և գենդերային բռնության ռիսկերի վերաբերյալ գիտելիքների բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների, արշավների կազմակերպում դպրոցներում, ինչպես նաև կանանց և երիտասարդների շրջանում 3. Համագործակցություն սոցիալական մեդիա հարթակների և տեխնոլոգիական ընկերությունների հետ համատեղ նախաձեռնությունների շրջանակներում՝ շահագործումը, ատելության խոսքը և կանանց անվտանգության դեմ ուղղված		ՀՀ ԲՏ նախա ՀՀ ներ նախա ՀՀ կրթ գիտու և սպո նախա

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա… կատա…
		կիբեռհանցագործությունները կանխելու համար		
5	**Ճգնաժամային իրավիճակներում բնակչության (հատկապես՝ սահմանամերձ համայնքներում) դիմակայունության բարձրացում՝ ուժեղացնելով անվտանգային բաղադրիչը**	1. Կանանց ու աղջիկների ներգրավվածությամբ հանդիպումներ իրականացում առկա խնդիրները վերհանելու ու ամփոփելու նպատակով 2. Իրազեկում բնակչությանը գործող պետական մարմինների գործառույթների շրջանակի վերաբերյալ՝ խթանելով կանանց մասնակցությունը 3. Ներդրում հոգեբանական պատրաստվածության կամ աջակցության ծրագրեր՝ հաշվի առնելով կանանց կարիքները 4. Բնակչության շրջանում ճգնաժամային իրավիճակներում արագ արձագանքման վերաբերյալ կարողությունների զարգացման իրականացում	2025 - 2027	ՀՀ … պաշտ… նախա… ՀՀ տա… կառա… երթա… նախա… ՀՀ ՆԳ…
6	**Ապահովել կանանց և աղջիկների համար առկա ռեսուրսների և հնարավորությունների հավասար հասանելիություն՝ հաշվի առնելով նրանց հատուկ խոցելիությունը կլիմայի հետ կապված ռիսկերի նկատմամբ**	1. Գենդերազգայուն կլիմայական ռիսկերի գնահատումների իրականացում՝ բացահայտելու և հասցեագրելու կանանց հատուկ խոցելիությունը 2. Կանանց համար կենսապահովման ծրագրերի մշակում, որոնք ուղղված են կլիմայի նկատմամբ կայուն ոլորտներին, ինչպիսիք են կայուն գյուղատնտեսությունը, վերականգնվող էներգիան, էկոտուրիզմը և այլն 3. կանանց համար հավասար հասանելիության ապահովում ֆինանսական ռեսուրսներին,	2025 - 2027	ՀՀ շրջ… նախա… ՀՀ տա… կառա… ենթա… նախա… ՀՀ էկո… նախա… ՀՀ ներ… նախա…

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
		ինչպիսիք են դրամաշնորհները, վարկերը և ապահովագրությունը՝ նրանց հարմարվողականությանը և վերականգնմանը աջակցելու նպատակով 4. Ուսուցանում և ռեսուրսների տրամադրում աղետների վտանգի տակ գտնվող կանանց համար՝ պատրաստվելու և արձագանքելու կլիմայի հետ կապված արտակարգ իրավիճակներին 5. Գենդերազգայուն քաղաքականության մշակում՝ կլիմայական պայմաններով պայմանավորված տեղահանումները կառավարելու համար՝ ապահովելով կանանց և աղջիկների հասանելիությունը հյուրընկալող համայնքներում կացարաններին, առողջապահական ծառայություններին և կրթությանը 6. ԿԽԱ ևԿլիմայի փոխկապակցության վերաբերյալ դասընթացների կազմակերպում պետական պաշտոնյաների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների համար		
7	**ԿԽԱ-ի օրակարգի շուրջ Սփյուռքում կանանց և աղջիկների հիմնախնդիրներով զբաղվող կազմակերպություն**	1. ԿԽԱ օրակարգի շուրջ Հայաստանի Հանրապետությունում և Սփյուռքում կանանց և աղջիկների հիմնախնդիրներով զբաղվող կառույցների ներուժի	2025 - 2027	ՀՀ սփ գործե նա-կա ՀՀ

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
	ների հետ կապերի հաստատում, համագործակցության ձևավորում	համախմբում, համագործակցային միջավայրի ձևավորում՝ լավագույն փորձի և գիտելիքների փոխանակման համար 2. ՀՀ խաղաղության և ԿԽԱ օրակարգերի մասին իրազեկում սփյուռքյան համայնքներին՝ իրականացնելով տեղեկատվության հասանելիության ապահովման անհրաժեշտ միջոցառումներ		արտա նախա

2. **ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (PARTICIPATION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա կատա
1	**Ապահովել կանանց՝ մասնավորապես սահմանամերձ շրջանների (այդ թվում անվտանգային նոր իրավիճակում գտնվող, բռնի տեղահանված, փախստական, հաշմանդամություն ունեցող և այլ խոցելի խմբերի) ներգրավվածութ-յունը որոշումների կայացման գործընթացներում**	1. Տեղական մակարդակում մարդկային անվտանգության, հակամարտությունների կարգավորման, բանակցությունների վարման վերաբերյալ դասընթացների կազմակերպում տարբեր խմբերի կանանց՝ իրավապաշտպանների, խաղաղաշինությամբ զբաղվողների համար 2. Տեղական մակարդակում խթանել տարբեր խմբերի կանանց ներգրավվածության և մասնակցության կազմակերպում անվտանգության ապահովման	2025 – 2027 շարունակական	ՀՀ տւ կառա ենթա նախս ՀՀ աշ սոցիւ նախս

		ռազմավարությունների և համայնքային զարգացման ծրագրերի մշակման գործում 3. Կանանց մասնակցության ապահովում տեղական և պետական հանդիպումներին՝ համայնքներում ավագանու նիստերի, միջպետական տարբեր միջոցառումների կազմակերպման շրջանակում 4. ԿԽԱ-ի ներառում կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող գործող հանձնաժողովների կամ խորհրդակցական մարմինների օրակարգում 5. Համապատասխան անվտանգային հիմնահարցերի շուրջ կազմակերպվող քննարկումներում սահմանամերձ բնակավայրերի, բռնի տեղահանված և հաշմանդամություն ունեցող կանանց ներգրավվածության ապահովում մասնավորապես համայնքային մակարդակում՝ ՏԻՄ-երի միջոցով		
2	**Ոստիկանության համակարգում կանանց ներգրավվածութ-յան և առաջխաղացման խթանում**	1. Կարիքների գնահատում ներառյալ կին ոստիկանների կարիերային առաջխաղացման խոչընդոտների ուսումնասիրում, սոցիալ-տնտեսական պայմանների ուսումնասիրություն՝ հետագա համապատասխան ծրագրերի մշակման նպատակով 2. ՀՀ ՆԳՆ-ում	2025 - 2027	ՀՀ նե նախս

		կանանց մասնագիտական առաջխաղացմանն ուղղված կառուցակարգերի կատարելագործում 3. Ոստիկանության համակարգում ծառայողների՝ ներառյալ որոշում կայացնողների իրազեկում՝ մարդու իրավունքների, մարդկային անվտանգության, կանանց և տղամարդկանց հավասարության, հակախտրականության, կանանց նկատմամբ բռնության արգելքի մասին թեմաներով, ինչպես նաև միջազգային լավագույն փորձի վերաբերյալ 4. ՀՀ ՆԳՆ կրթահամալիրում կին դիմորդների ներգրավվածության ընդլայնում՝ իրազեկման արշավների միջոցով 5. Ոստիկանական կրթություն ստանալու և կին ոստիկաններ ունենալու հասարակական կարծրատիպերի վերացման ուղղությամբ անհրաժեշտ աշխատանքների շարունակում		
3	**Բարձրացնել ՀՀ զինված ուժերի տարբեր ստորաբաժանում-ներում կանանց ներգրավվածութ-յունը, հատկապես որոշումների կայացման գործընթացում**	1. Կանանց՝ ԶՈՒ կարիերային առաջխաղացման գենդերային խոչընդոտների վերհանում և կարիքների գնահատում (ներառյալ սոցիալ-տնտեսական պայմանների ուսումնասիրություն)՝ հետագա համապատասխան ծրագրերի մշակման նպատակով 2. Կանանց կամավոր	2025 - 2027	ՀՀ պաշտ նախ ՀՀ աշ սոցիա նախա ՀՀ ար

հիմունքներով պարտադիր նախս
6-ամյա ժամկետային
ծառայության ռեֆորմի
բացերի գնահատում և
դրանց բարելավում՝ հաշվի
առնելով միջազգային փորձը

3. Զինվորական
ծառայության
կազմակերպումն ապահովող
օրենսդրական
կարգավորումները մշակելիս
ոլորտի մասնագետ կանանց
անմիջական
մասնակցության
ապահովում
քաղաքականության և
օրենսդրական
փոփոխությունների փաթեթի
մշակման աշխատանքներում

4. Ժամանակակից ու
միջազգային լավագույն
փորձի վրա հիմնված
մոդուլներ պատրաստում և
ներդրում ԶՈՒ
ակադեմիայում
գենդերազգայուն կրթության
և վերապատրաստման
թեմաներով

5. Զինված ուժերում
ծառայող կանանց համար
վերապատրաստման
դասընթացների
կազմակերպում, այդ թվում
նաև մասնագիտական
անգլերենի դասընթացներ

6. Զինված ուժերում
մարդու իրավունքների,
մարդկային
անվտանգության, կանանց և
տղամարդկանց
իրավահավասարության,
հակախտրականության,
կանանց նկատմամբ
բռնության արգելքի մասին
թեմաներով ուսուցման
իրականացում, ներառյալ

իրազեկում կանանց դերի կարևորության մասին ՊՆ, ԶՈՒ ԳՇ ստորաբաժանումներում և զորամասերում

7. Հատուկ գործիքների մշակում՝ լուծելու այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են գենդերային ոտնձգությունը, խտրականությունը, ինչպես նաև ստեղծել տեղի ունեցած դեպքերի վերաբերյալ զեկուցելու հստակ մեխանիզմներ՝ ապահովելով տուժողների գաղտնիությունն ու աջակցությունը

8. Զինված ուժերում բարեփոխումների իրականացում՝ ներառյալ զորամասերի և ենթակառուցվածքների հարմարեցումը կանանց համար՝ ապահովելով արժանապատիվ ծառայության պայմաններ (թե՛ շենքային, թե՛ կենցաղ-սպասարկման, թե՛ հիգիենայի պահպանման)

9. Բոլոր զինծառայողներին, այդ թվում նաև իղի կին զինծառայողներին հարմարավետ և որակյալ զինվորական համազգեստով ապահովում

10. Իգական սեռի ներկայացուցիչներին զինվորական ծառայության ներգրավելու կարևորության բարձրացում՝ հանրության շրջանում զինվորական ծառայության նկատմամբ դրական օրինակների ներկայացման միջոցով

11. Պաշտպանության համակարգում կանանց դերի վերաբերյալ հասարակության տարբեր շրջանակների հետ հանդիպումների, համաժողովների կազմակերպում (միջազգային փորձագետների մասնակցությամբ)

12. Զինված ուժերում ծառայող կանանց դերի և կարևորության վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրում ՀՀ ավագ ու հիմնական դպրոցներում

13. ՀՀ պաշտպանության նախարարության պաշտոնական կայքէջում և այլ առցանց հարթակներում զինված ուժերում կին զինծառայողների ներգրավվածությունը լուսաբանող նյութերի տեսանելիության ապահովում

14. Զինվորական ծառայության կազմակերպումն ապահովող օրենսդրական կարգավորումները մշակելիս ոլորտի մասնագետ կանանց անմիջական մասնակցության ապահովում օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթի մշակման աշխատանքներում, ինչպես նաև օրենսդրական փոփոխության նախագիծը ներկայացնել հանրային քննարկման

15. Հատուկ ուսուցման կազմակերպում

		խաղաղապահ ուժերի և ռազմական ոստիկանության անձնակազմի համար 16. Խաղաղապահ ուժերում կանանց ներգրավածության մեծացում		
4	**Ապահովել կանանց լիարժեք և բովանդակալից մասնակցությունը կլիմայի հարմարվողականության, մեղմացման և բնական ռեսուրսների կառավարման գործընթացներին բոլոր մակարդակներում**	1. Կլիմայի փոփոխությանն առավել խոցելի տնտեսական ոլորտների և համայնքների նույնականացում և ծրագրերի մշակում՝ կանանց մասնագիտական և հասարակական խմբերի ներգրավմամբ 2. Կլիմայի հետ կապված որոշումների կայացման գործում կանանց ներկայացվածության ապահովում 3. Կանանց կարողությունների զարգացման ծրագրերի մշակում՝ կլիմայի դիվանագիտության, կայուն գյուղատնտեսության և աղետների ռիսկի նվազեցման վերաբերյալ 4. Կանանց աջակցություն՝ կիրառելու համար ավանդական էկոլոգիական գիտելիքները և պրակտիկաներ,ինտեգրելով դրական փորձը կլիմայի ռազմավարության մեջ 5. Կլիմայի պաշտպանության բնագավառում կին առաջնորդների համար միջոցառումների կազմակերպում՝ նորարարություններով և լավագույն փորձով կիսվելու	2025 - 2027	ՀՀ շրջ… նախս… ՀՀ աշ… սոցիա… նախս… ՀՀ տս… կառա… ենթա… նախս… ՀՀ նե… նախս…

նպատակով

3. **ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ (PROTECTION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները
1	**Հակամարտությունների ժամանակ բռնությունից տուժած կանանց և աղջիկների պաշտպանության ապահովում**	1. Քաղաքացիական անձանց նկատմամբ միջազգային մարդասիրական և մարդու միջազգային իրավունքի նորմերի խախտմանը (այդ թվում ԼՂ հանդեպ 2020 և 2023 թվականների ագրեսիաների արդյունքում) վերաբերող գործերի ուսումնասիրում, հավաքագրում 2. Կոնֆլիկտային իրավիճակներում կյանքի և առողջության, սեռական ազատության և անձեռնմխելիության, պատվի և արժանապատվության դեմ ուղղված հանցագործությունների արձագանքման մեխանիզմների բարելավվման նպատակով ՄԱԿ Անվտանգության Խորհրդի բանաձևերի /1325, 1820, 1888, 2122, 2467, CEDAW Առաջարկություն 30/ կիրառում 3. Պատերազմների ժամանակ բռնությունից, այդ թվում սեռական բռնությունից և թրաֆիքինգից տուժած կանանց հայտնաբերման, նույնացման և ուղղորդման մեխանիզմների բարելավում, միջազգային խոստումնալից փորձի տեղայնացում՝ մասնավորապես դիտարկելով Նադիա Մուրադի Կոդի (Murad Code) ինտեգրումը 4. Կոնֆլիկտային իրավիճակներում կյանքի և առողջության, սեռական ազատության և անձեռնմխելիության, պատվի և արժանապատվության դեմ ուղղված հանցագործությունների պատշաճ արձագանքման, փաստաթղթավորման և հետաքննության ինստիտուցիոնալ	2025 - 2027

		մեխանիզմների բարելավում 5. Տեղահանված անձանց տեղավորման հարցերով պատասխանատու մարմինների աշխատակիցների կարողությունների հզորացում 6. Բռնությունից տուժած կանանց անհետաձգելի սոցիալ-հոգեբանական և բժշկական աջակցության տրամադրում 7. Քննիչների, դատավորների վերապատրաստում` ապահովելու կոնֆլիկտային իրավիճակներում կյանքի և առողջության, սեռական ազատության և անձեռնմխելիության, պատվի և արժանապատվության դեմ ուղղված հանցագործությունների պատշաճ քննություն 8. Ճգնաժամային իրավիճակներում սահմանամերձ շրջանների կանանց բռնությունից պաշտպանելու և բռնության ենթարկված կանանց առաջին աջակցությունը ցուցաբերելու նպատակով` ներառում գենդերազգայուն մոտեցումներ աշխարհազորայինների, սահամանապահների կրթական մոդուլներում	
2	**Կանանց և աղջիկների հատուկ պաշտպանության ապահովում պատերազմների, արտակարգ իրավիճակների (ներառյալ կլիմայական փոփոխություն- ների) դեպքում**	1. Ապաստարանների և պարզագույն թաքստոցների գենդերազգայուն կահավորման նվազագույն չափորոշիչների ուսումնասիրություն և մշակում (հաշվի առնելով կանանց տարբեր խմբերի յուրահատուկ կարիքները) հիմնվելով համապատասխան առաջատար փորձի վրա 2. Առկա ապաստարանների և պարզագույն թաքստոցների հարմարեցում և նորերի կառուցում` հիմք ընդունելով մշակված չափորոշիչները (կետ 1) և ապահովելով կանանց և աղջիների համար անհրաժեշտ միջոցների	2025 - 2027

մշտական առկայությունը

3. Կառավարման մարմինների և բնակչության իրազեկման/ազդարար-ման ապահովման համակարգի ընդլայնում

4. Բնակչության շրջանում իրազեկում ապաստարանների/թաք-ստոցների մասին (որտեղ են գտնվում, ինչպես հասնել, ներկայացնել բնակվելու կանոնները)

5. Սահմանամերձ համայնքներում բնակվող կանանց պաշտպանության խնդիրների արձագանքման ուղղությամբ տեղական պլանների մշակում և ներառում համապատասխան տեղական ծրագրում

6. Տարհանման պլանների վերաբերյալ համանքային իրազեկման հանդիպումների և գործնական ուսումնական վարժանքների կազմակերպում՝ կանանց և աղջիկների մասնակցությամբ

7. Համայնքներում՝ մասնավորապես սահմանամերձ, արագ արձագանքման խմբերի (համայնքապետարանի աշխատակիցներ, դպրոցի տնօրեն, մանկապարտեզի տնօրեն, բուժքույր, երիտասարդ կամավորներ, ՀԿ ներկայացուցիչներ և այլն) ստեղծում, վերապատրաստում և փործնական վարժանքների պարբերաբար կազմակերպում՝ բնակչության մասնակցությամբ

8. Համայնքներում, մասնավորապես սահմանամերձ, առողջության պահպանման առաջնային օղակի մասնագետների գնահատում /բուժաշխատողների և համայնքային հոգեբանների հասանելիությունը, մասնագիտական կարողությունները արտակարգ իրավիճակներում կիրառելու

		վերաբերյալ, ինչպես նաև առաջին օգնություն տրամադրելու անհրաժեշտ պարագաների և դեղորայքի առկայությունը և հագեցվածությունը 9. Պարբերական վերապատրաստումների կազմակերպում առողջության պահպանման առաջնային օղակի մասնագետների/բուժաշխատողների և համայնքային գործող հոգեբանների անհետաձգելի իրավիճակներում առաջին մասնագիտական աջակցություն տրամադրելու վերաբերյալ՝ շեշտը դնելով կանանց և աղջիկների հատուկ կարիքների վրա 10. Արտակարգ իրավիճակների ժամանակ արագ արձագանքման բժշկական և հոգեբանական մոբիլ թիմերի ստեղծում այն բնակավայրերի համար, որտեղ չկա տեղային բավարար ռեսուրս բժշկական և հոգեբանական առաջնային աջակցությունը կազմակերպելու համար	
3	**Քաղաքացիական պաշտպանության հմտությունների և գիտելիքի զարգացում կանանց և աղջիկների շրջանում (հատուկ ուշադրություն դարձնելով սահմանամերձ շրջաններում բնակվող կանանց և աղջիկներին)**	1. Կանանց քաղ. պաշտպանության կազմակերպման միջազգային փորձի ուսումնասիրություն և արդյունքների հիման վրա տեղայնացում՝ գործնական վարժանքների և դասընթացների միջոցով 2. Բնակչության հանրային առողջության պահպանման, առաջնային բուժօգնության տրամադրման դասընթացների իրականացում՝ ներառելով կանանց և աղջիկներին, տրամադրելով անհրաժեշտ ուսումնական նյութեր և պարագաներ 3. Քաղաքացիական և համայնքային ծառայությունների վերապատրաստումների շրջանակում կանանց անվտանգության դասընթացի մշակում և վերապատրաստումների իրականացում	2025 - 2027

		4. Կանանց շրջանում ինքնապաշտպանության դասընթացների կազմակերպում	
4	**Բարելավել կոնֆլիկտների և աղետների ժամանակ կանանց և աղջիկներին կիբ եռհանցագոր-ծություններից պաշտպանելու համակարգը**	1. Կիբեռանվտանգության հատուկ սպառնալիքների ու մարտահրավերների գնահատում, որոնց բախվում են կանայք և աղջիկները կոնֆլիկտների և արտակարգ իրավիճակների ժամանակ 2. Կիբեռհանցագործությունների հաղորդման և տուժածներին աջակցելու մեխանիզմների մշակում, որի միջոցով կանայք և աղջիկները կարող են գաղտնի կերպով հայտնել կիբեռհանցագործություն-ների մասին 3. Իրավաբանական օգնության, խորհրդատվության և տեխնիկական աջակցության տրամադրում կիբեռհանցագործություններից տուժած կանանց և աղջիկներին 4. Ի կատարումն կիբեռհանցագործությունների մասին Բուդապեշտի 1-ին կոնվենցիայի և այլ համապատասխան միջազգային փաստաթղթերի՝ գենդերազգայուն կիբեռանվտանգության նպատակով մեխանիզմների մշակում, որոնք կներառեն համապատասխան միջոցներ՝ պաշտպանելու կանանց և աղջիկներին առցանց ոտնձգություններից, կիբեռհետապնդումից, թվային գենդերային բռնությունից, թրաֆիքինգից և այլ կիբեռհանցագործություններից 5. ՀՀ ՆԳՆ կողմից կիբեռանվտանգության և թրաֆիքինգի ոլորտում կանանց պաշտպանությանն ուղղված հանրային իրազեկման միջոցառումների ապահովում	2025 - 2027

–

–

4. **ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ և ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ (RELIEF AND RECOVERY)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատաս կատար
1	**Ուժեղացնել մարդկային անվտանգությունը՝ բռնի տեղահանված կանանց և աղջիկների իրավաբանական, բժշկական, սոցիալական-հոգեբանական աջակցության հասանելիությունը ապահովելու միջոցով**	1. Բազմապրոֆիլ փորձագետների շտեմարանի ստեղծում 2. Առաջնագծի (frontline) մասնագետների (սոց աշխատողներ, ոստիկաններ, սահմանապահներ, հոգեբաններ և այլք) շարունակական կրթության ապահովում՝ թիրախային խմբերին ամբողջական/համակապակցված աջակցություն տրամադրելու նպատակով 3. Կարիքների շարունակական գնահատման հիման վրա վերականգնողական և աջակցության ծրագրերի մշակում և իրականացում՝ ապահովելով գենդերազգայուն, արժանապատիվ, տրավմայի մասին տեղեկացված համապատասխան մոտեցում	2025 - 2027	ՀՀ աշխ սոցիալ նախար ՀՀ ՏԿԵ նախար ՀՀ ներք նախար
2	**ԼՂ –ից բռնի տեղահանված կանանց և աղջիկների սոցիալ-տնտեսական իրավունքների պաշտպանության ապահովում**	1. Թիրախային խմբի կանանց կրթական և մասնագիտական մակարդակի և կարիքների գնահատում 2. Մասնագիտական դասընթացների և կարիերայի ուղղորդման միջոցառումների կազմակերպում՝ մասնագիտական կողմնորոշման և աշխատաշուկայում կանանց մրցունակությունը բարձրացնելու նպատակով 3. Սոցիալ-տնտեսական ծրագրերի իրականացում (կենսապահովման, զբաղվածության և ինքնազբաղվածության,	2025 – 2027	ՀՀ աշխ սոցիալ նախար ՀՀ տար կառավ ենթակա նախար Տեղակա ինքնակ մարմին Երևանի քաղաքա

		ձեռնարկատիրական ինչպես նաև եկամտի այլ խթանման ծրագրեր) և այդ ծրագրերում կանանց մասնակցության ապահովում		
3	**Ապահովել բազմակողմանի աջակցություն անհայտ կորածների ընտանիքներին՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով կանանց՝ որպես առաջնային խնամակալների և տնային տնտեսությունների ղեկավարների**	1. Դյուրին և նպատակային իրավաբանական ու հոգեբանական աջակցության ծրագրերի ապահովում անհայտ կորածների ընտանիքների, պատերազմական գործողությունների հետևանքով որդեկորույս դարձած մայրերի, այրի կանանց ու ծնող կորցրած երեխաների համար (օրինակ՝ կարգավիճակի իրավական ճանաչում, ժառանգություն, խնամակալություն, սթրեսադիմակայունութ-յուն և այլ հարակից խնդիրներ) 2. Խորհրդատվական ծառայությունների և հավասարը հավասարին աջակցության խմբերի /փոխօգնության խմբեր/ ստեղծում՝ ընտանիքներին, հատկապես կանանց և երեխաներին հոգեսոցիալական աջակցություն ցուցաբերելու համար 3. Վերանայել և բարելավել ֆինանսական աջակցության ծրագրերը՝ հակամարտությունների հետևանքով հիմնական կերակրողին կորցրած ընտանիքներին աջակցելու համար 4. Կանանց համար ուսուցման և կարողությունների զարգացման ծրագրերի կազմակերպում՝ նրանց տնտեսական ճկունությունը, մասնագիտական կարողությունները և միկրոֆինանսավորման հասանելիությունը բարձրացնելու նպատակով	2025 - 2027	ՀՀ պաշ նախարո ՀՀ ներք նախարո ՀՀ աշխ սոցիալ նախարո ՀՀ տար կառավ ենթակ նախարո

		5. Համայնքային կենտրոնների ստեղծում համայնքապետարաններում, որտեղ անհայտ կորածների ազգականները կարող են դիմել, ստանալ տեղեկատվություն և մասնակցել շահերի պաշտպանության գործընթացներին		
4	**Ապահովել արդարադատութ-յուն անհայտ կորածների և նրանց ընտանիքների համար, այդ թվում իրավական դաշտում առկա համակարգային բացերը լուծելու միջոցով**	1. Ընտանիքների մասնակցությամբ պարբերական տեղեկատվության փոխանակման միջացառումների կազմակերպում՝ քննության ընթացքի մասին նրանց տեղեկացվածությունը ապահովելու նպատակով	2025 - 2027	Միջազգ իրավակ ներկայա չի գրաս ՀՀ ԱԳՆ
5	**Սահմանամերձ բնակավայրերում տեղաբաշխված զորամասերի զինծառայողների կանանց սոցիալական ադապտացմանն (հարմարմանը) աջակցում**	1. Համագործակցություն ներպետական կառույցների, ՏԻՄ-երի, հասարակական կազմակերպությունների հետ զինծառայողների կանանց սոցիալական ինտեգրումն ապահովելու հարցերում 2. Զինծառայողների կանանց զբաղվածությունն ապահովելու նպատակով՝ տեղի աշխատաշուկայում պահանջված մասնագիտական դասընթացների անցկացում	2025 - 2027	ՀՀ պաշտպ նախարա ՀՀ աշխա սոցիալ նախարա ՀՀ տար կառավ ենթակա նախարա

–

–

5. **ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (COOPERATION)**

N	Նպատակ	Միջոցառումները	Կատարման ժամկետները	Պատա… կատա…
1	**ՄԱԿ ԱԽ 1325 ԳԱԾ շրջանակում բոլոր տեղական հարթակների համագործակցութ-յան ապահովում**	1. 1325-ի վերաբերյալ ամփոփիչ հաշվետվությունների տվյալների հավաքագրման միասնական հարթակի ստեղծում 2. Համագործակցության խթանում, համատեղ ծրագրերի իրականացում, փոխայցելություններ, փորձի փոխանակում	2025 - 2027	ՀՀ ա… գործե… նախա…
2	**Շարունակել համագործակցութ-յունը և տեղեկատվության փոխանակումը ԿԽԱ օրակարգի շուրջ (ԿԽԱ գործողությունների ծրագրեր ունեցող երկրների, միջազգային կազմակերպությունների, ինչպիսիք են ՄԱԿ կանայք, ԵԱՀԿ-ն, ԵՄ-ն, կանանց հիմնախնդիրներով զբաղվող այլ միջազգային ու տարածաշրջանային կառույցները)**	1. Երկկողմ այցեր, փորձի փոխանակում, բազմակողմ խորհրդատվություն-ներ, արդյունավետ հաղորդակցում, փորձագետների ներգրավում 2. Համատեղ համաժողովների անցկացում 3. Համաշխարհային լավագույն փորձի կիրառում 4. Միացում 1325 բանաձևի տարածաշրջանային և միջազգային ցանցերին 5. ԿԽԱ օրակարգի 25-ամյակին նվիրված հատուկ միջոցառման կազմակերպում 6. Համագործակցություն ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի ցեղասպանության կանխարգելման գրասենյակի հետ 7.	2025 - 2027	ՀՀ ա… գործե… նախա… ՀՀ ԲՏ…

		Համագործակցություն միջազգային կազմակերպություն-ների հետ ապահովելու կանանց մասնակցությունը կիբեռանվտանգության համաշխարհային ֆորումներին, դասընթացներին և այլ նախաձեռնություն-ներին		
3	**Պետական մարմինների միջև՝ մասնավորապես ԳԱԾ-ի պատասխանատու կատարող և համակատարող նախարարությունների, ՏԻՄ-երի, ԳԱԾ հանձնաժողովի անդամների միջև կանոնավոր համագործակցութ-յան ապահովում**	1. ԳԱԾ-ի պատասխանատու կատարող և համակատարող գերատեսչությունների, ԳԱԾ հանձնաժողովի անդամների միջև կանոնավոր հաղորդակցության ապահովում 2. ՄԱԿ ԱԽ 1325 Բանաձևի կիրարկման և տեղայնացման նպատակով՝ ազգային ծրագրի համայնքային պատասխանու անձի լիազորում 3. Համայնքների հետ համագործակցության ընդլայնում, ինչպես նաև համայնքների ներկայացուցիչների միջև հանդիպումների կազմակերպում՝ կանոնավոր հաղորդակցությանը նպաստելու համար	2025 - 2027	ՀՀ ար գործե նախս ՀՀ ՏԿ
4	**Համագործակցութ-յան հաստատում կամ ամրապնդում լավագույն փորձ ունեցող երկրների հետ՝ պաշտպանության ոլորտում կանանց մասնակցությունը խթանելու նպատակով**	1. Առաջատար երկրների փորձի ուսումնասիրում, այցերի կազմակերպում 2. Պաշտպանության ոլորտում կանանց մասնակցությունը խթանելու և մարդու իրավունքների, կանանց և տղամարդկանց հավասար հնարավորությունների ապահովման նպատակով՝ միջազգային փորձի ուսումնասիրության և համագործակցության	2025 - 2027	ՀՀ ԱԳ ՀՀ պ նախս

		ապահովում		
5	**ԿԽԱ-ի ոլորտում քաղաքացիական հասարակության գործընկերների հետ համագործակցութ-յան ամրապնդում**	1. Կանոնավոր քննարկումների կազմակերպում նոր մարտահրավերների և դրանց լուծումների վերաբերյալ 2. Ոլորտի հիմնական դերակատարների աշխատանքների արդյունքների ընթացիկ քննարկումների կազմակերպում՝ մասնակից դարձնելով քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներին	2025 - 2027	ՀՀ ա գործ նախ

Հավելված N 3

ՀՀ կառավարության 2025 թվականի

--------------- --- ի N --Լ որոշման

Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Անվտանգության Խորհրդի Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն օրակարգի տեղայնացման ընթացակարգ

ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդի (ԱԽ)՝ «Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» 1325 բանաձևի գործողությունների ազգային ծրագրի (ԳԱԾ) տեղայնացումը համայնքներում ենթադրում է դրա ռազմավարական նպատակների ու գործողությունների հարմարեցում՝ արտացոլելու տեղական համայնքների յուրահատուկ կարիքները, համատեքստը և կարողությունները:

«Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» (ԿԽԱ) ազգային ծրագրի արդյունավետ ներդնումը տեղական համայնքներում սկսվում է հերթական ԳԱԾ-ի ստեղծման փուլում՝ մասնակցային սկզբունքով՝ տեղական համայնքներին ներառելով առաջնահերթությունների մշակման և ռազմավարական նպատակների սահմանման աշխատանքներում: Տեղական համայնքները կարող են մասնակից լինել ԳԱԾ-ի մշակմանը՝ թե՛ մասնակցելով ԳԱԾ-ի պարբերական հանդիպումներին և թե՛ փաստաթղթի աշխատանքային տարբերակին մեկնաբանություններ ու առաջարկություններ թողնելով:

Ի դեպ՝ համայնքային որոշումների կայացման գործում կանանց մասնակցությունը նախ

մեծացնելն առավել բարենպաստ միջավայր կարող է ստեղծել տեղական համայնքներո
օրակարգի տեղայնացման ու իրականացման համար։

Ազգային մակարդակում ՄԱԿ-ի Անվտանգության Խորհրդի՝ ԿԽԱ 1325 բանաձևի ԳԱԾ-ի ընդունումից հետո սկսվում է տեղայնացման հիմնական փուլը, երբ համայնքի ղեկավարը, ծանոթանալով ազգային ծրագրին, մեկնարկում է դրա ներդնումը տեղական համայնքում՝ առաջնորդվելով ստորև նկարագրված ընթացակարգով։

Քայլ 1. Առաջնահերթությունների սահմանում՝ մասնակցային սկզբունքով

Համայնքի ղեկավարին առաջարկվում է ԳԱԾ-ի ընդունումից հետո մեկ ամսվա ընթացքում կազմակերպել հանրային լսում՝ քննարկելու ԳԱԾ-ը։ Ելնելով այնտեղ սահմանված հիմնական նպատակներից՝ անհրաժեշտ է առանձնացնել, վերամշակել ու սահմանել ԿԽԱ-ին առնչվող տեղական առաջնահերթություններ ու նպատակներ։

Հանրային լսումները կարող են լինել մի քանիսն ու ընդգրկել տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներին, ավագանու անդամներին, բնակավայրերի կանանց, կոնֆլիկտից առավելապես տուժած խմբերին, Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց, հետազոտողների, հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների և այլն։

Քայլ 2. Կանանց, խաղաղության, անվտանգության տեղական ծրագրերի ստեղծում

Հաջորդ փուլում համայնքի ղեկավարը համայնքապետարանի աշխատակազմի համապատասխան բաժնին հանձնարարում է ստեղծել ԿԽԱ տեղական ծրագիր տվյալ համայնքի համար։ Տեղական ծրագրերը պետք է ունենան ֆիքսված ժամանակահատված, որի ավարտը պետք է համընկնի ՄԱԿ ԱԽ 1325 բանաձևի ԳԱԾ-ի ավարտի հետ։ Ծրագրերի վրա աշխատող հնարավոր բաժինները կարող են լինել Զարգացման ծրագրերի, Սոցիալական աջակցության կամ այլ համապատասխան բաժինները։

Տեղական ծրագրի ստեղծումը կարելի է վստահել ոչ միայն մեկ հստակ բաժնի, այլ ստեղծել բազմապրոֆիլ աշխատանքային խումբ՝ կազմված, օրինակ, համայնքի ղեկավարից, համայնքի ղեկավարի տեղակալներից, քարտուղարից, Զարգացման ծրագրերի, Սոցիալական աջակցության և Ֆինանսական բաժինների մի քանի հստակ աշխատակիցներից, Կանանց և երիտասարդների խորհրդի անդամներից և այլն։

Տեղական ծրագիրը մշակող մարմինը կարող է նաև իր կամքով և նախաձեռնությամբ դիմել տեղական և ազգային մի շարք հասարակական կազմակերպությունների ու փորձագետների՝ ստանալու մասնագիտական խորհրդատվություն և աջակցություն՝ արդյունավետ ծրագիր մշակելու համար։

ԳԱԾ-ի հիման վրա ստեղծված տեղական ծրագրի մշակումն իրականացվում է

hանրային լսումներից հետո՝ երեք ամիսների ընթացքում՝ համայնքապետի, նրա տեղակալ(ներ)ի և քարտուղարի վերահսկողության ու ղեկավարության ներքո։

Քայլ 3. Տեղական ծրագրի ֆինանսավորումը

Համայնքապետը, արդեն իսկ տեղեկացված լինելով, թե ինչպիսի առաջնահերթություններ, ինչ բնույթի նպատակներ ու ինչ ծավալի գործողություններ են ներառված մշակվող տեղական ծրագրում, պետք է Ֆինանսական բաժնի հետ միասին սահմանի խելամիտ բյուջե՝ տեղական ծրագրի արդյունավետ իրականացման համար։ Դեռ այս փուլում կարևոր է համատեղ համաձայնության գալ, թե տեղական ծրագրի իրականացման համար համայնքային բյուջեի որ տող(եր)ից են հատկացվելու միջոցներ։ Հաշվի առնելով հնարավոր գործողությունների լայն շրջանակը՝ առավել արդյունավետ է հատկացումներ անել բյուջեի տարբեր տողերից միաժամանակ։

Անհրաժեշտության դեպքում կարելի է դիտարկել նաև ֆինանսավորման այլ հնարավորություններ՝ արտաքին աղբյուրներ և հատկապես դրամաշնորհային ծրագրեր. համայնքապետն իր տեղակալ(ներ)ի և ծրագրային կամ այլ բաժինների աշխատակիցների հետ միասին կարող է համագործակցություններ սկսել հասարակական կազմակերպությունների, միջազգային ֆոնդերի և այլ կառույցների հետ՝ դրամական միջոցներ ներգրավելու նպատակով։

Քայլ 4. Տեղական ծրագրի հաստատումը

Տեղական ծրագրի վերջնական տարբերակն ուղարկվում է ավագանու անդամներին ավագանու հերթական նիստից երկու շաբաթ առաջ՝ ավագանու անդամներին հնարավորություն տալով ծանոթանալ տեղական ծրագրին։

Համայնքապետն ըստ հավուր պատշաճի ներկայացնում է տեղական ծրագրի ընդունման անհրաժեշտության հիմնավորումները և նախագծի իրականացման ֆինանսական ծախսերի նախահաշիվները։ Հաշվի առնելով, որ ավագանու նիստերն անցկացվում են ոչ պակաս, քան երկու ամիսը մեկ անգամ, տեղական ծրագիրը և դրա համար նախատեսված բյուջեն կարող են քննարկվել և հաստատվել երկու ամսվա ընթացքում։

Քայլ 5. ԿԽԱ Տեղական ծրագրի իրականացումը

Համայնքի ղեկավարի պատասխանատվության ներքո ստեղծվում է ԿԽԱ տեղական ծրագիրն իրականացնող խումբը։ Հաշվի առնելով ծրագրի գործողությունների լայն շրջանակը՝ իրականացման համար առավել արդյունավետ տարբերակ է ձևավորել բազմապրոֆիլ խումբ՝ կազմված համայնքի ղեկավարից, համայնքի ղեկավարի տեղակալներից, քարտուղարից, Զարգացման ծրագրերի, Սոցիալական աջակցության և Ֆինանսական բաժինների մի քանի հստակ աշխատակիցներից, Կանանց և երիտասարդների խորհրդի անդամներից և այլն։ Հնարավորության դեպքում այս ծրագիրն իրականացնող խումբը պետք է ստանա լրացուցիչ վարձատրություն տեղական ծրագրի իրականացման աշխատանքների համար։

Առաջարկվում է սահմանել ծրագիրն իրականացնող խմբի պարբերական

հանդիպումներ՝ ծրագրային գործողությունները քննարկելու և դրանց կատարման ընթացքի մասին միմյանց թարմացումներով ապահովելու համար։

Իրականացման փուլում յուրաքանչյուր համայնք, կախված տեղական ծրագրի բնույթից ու գործողություններից, կարող է համագործակցել արտաքին փորձագետների, հասարակական ու միջազգային տարբեր կազմակերպությունների, միջպետական կառույցների և այլ դերակատարների հետ՝ թե՛ որոշ գործողությունների իրականացումը պատվիրակելու, թե՛ համապատասխան հմտություններ ձեռք բերելու, և թե՛ այլ նպատակներով։ Ավելին՝ տեղական ծրագրի մասնակցայնությունն ապահովելու համար շատ կարևոր է ներառել համայնքում բնակվող տարբեր խմբերի կանանց՝ հատկապես առաջնահերթություն տալով կոնֆլիկտից առավելապես տուժած խմբերին։

Հաշվի առնելով, որ ԿԽԱ տեղական ծրագրերը մեծապես նպաստում են ՄԱԿ ԱԽ 1325 բանաձևի ԳԱԾ-ի նպատակներին, առաջարկվում է պարբերական հանդիպումների կամ տեղեկագրերի միջոցով կապ պահպանել Արտաքին գործերի նախարարության համապատասխան բաժնի հետ՝ ընթացիկ զարգացումների և ձեռքբերումների մասին մշտապես իրազեկում ապահովելու նպատակով։

Քայլ 6. ԿԽԱ Տեղական ծրագրի գնահատումն ու ամփոփումը

«Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն» տեղական ծրագրի գնահատումն իրականացվում է ընթացիկ մշտադիտարկման և վերջնական գնահատման միջոցով՝ չափելու համար ծրագրի իրականացումն ու դրա արդյունավետությունը՝ ի համեմատություն ծրագրում նախապես ներառված ցուցանիշների։ Մշտադիտարկման և գնահատման համար ցանկալի է ներգրավել անկախ աշխատանքային խումբ՝ կազմված համայնքապետարանի՝ ծրագրի իրականացմանը չմասնակցած աշխատակիցներից կամ անկախ փորձագետներից։ Մշտադիտարկման և գնահատման արդյունքներով կարելի է կիսվել նաև տարբեր շահագրգիռ կողմերի հետ՝ ներառյալ ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարությունը, Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը, Պաշտպանության նախարարությունը, մի շարք ՀԿ-ներ և այլն։ Խրախուսվում է մշտադիտարկման և գնահատման արդյունքներն ամփոփ ներկայացնել նաև համայնքային կայքում և սոցիալական մեդիաներով՝ ներառելով վիզուալիզացիաներ, գրաֆիկաներ և այլ մատչելի ու ինտերակտիվ ձևաչափեր։

Հավելված N 4

ՀՀ կառավարության 2025 թվականի

--------------- --- ի N --Լ որոշման

ԳԱԾ Մշտադիտարկման և գնահատման շրջանակ

Վերջնարդյունքային ցուցանիշներ	**Զատորոշված տվյալներ**	**Ելակետային արժեք (միավոր)**	**2025 թ. թիրախային ա (միավոր)**
1. ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՈՒՄ			
1.1 ՀՀ կողմից միջազգային հարթակներում ցեղասպանության կանխարգելման ոլորտում իրականացվող քայլերի վերաբերյալ իրազեկված կանանց թիվ	1.1 Ըստ տարիքային խմբերի	-	-
	1.1 Ըստ մարզի		
1.2 Իրազեկմանն ուղղված միջոցառումների թիվ	1.2 Ըստ իրազեկմանն ուղղված միջոցառման բնույթի (օրինակ՝ քննարկում, արշավ, սոցիալական գովազդ, պաստառներ, մեդիա միջոցառումներ և այլն)		
2.1 ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ իրազեկ, գիտելիք և հմտություններ ստացված կանանց թիվ	2.1 Ըստ տարիքային խմբերի	-	-
	2.1 Ըստ մարզի		

2.2 Իրազեկմանը, գիտելիքի փոխանցմանը և հմտությունների զարգացմանն ուղղված միջոցառումների թիվ	2.2 Ըստ միջոցառման բնույթի (օրինակ` սեմինար, դասընթաց, քննարկում, մեդիա արշավ, հանդիպում և այլն)		
3.1 1325 բանաձևի վերաբերյալ կրթական ծրագրերում տեղեկատվության առարկայություն	3.1 Տեղեկատվություն առկայություն` Այո – Ոչ	-	-
	3.1 Կրթական ծրագրի տեսակը (օրինակ` ոչ ֆորմալ և ֆորմալ ձևեր, կրթաական մակարդակ)		
	3.2 Ուսումնական նյութի առկայություն` Այո – Ոչ		
3.2 1325 բանաձևի վերաբերյալ ուսումնական նյութերի առկայություն			
4. Թեմատիկ կիբերանվտանգության, թվային գրագիտության և մեդիագրագիտության վերաբերյալ միջոցառումների թիվ	4. Ըստ իրազեկմանն ուղղված միջոցառման բնույթի (օրինակ` քննարկում, արշավ, սոցիալական գովազդ, դասընթաց, սեմինար, պաստառներ, ազգային կիբերզորավարժություն կրիտիկական ենթակառուցվածքների համար, կիբերանվտանգության կոնֆերանս և այլն):	4) 0	4) 6
5.1 Ճգնաժամային իրավիճակներում առկա արագ	5.1 Ըստ տարիքային խմբերի	-	-

արձագանքման մեխանիզմների կիրառման կարողություններ ունեցող կանանց թիվ			
	5.1 Ըստ մարզի և ըստ սահմանամերձ համայնքների		
5.2 Միջոցառումների թիվ	5.2 Ըստ միջոցառման բնույթի (օրինակ՝ սեմինար, դասընթաց, քննարկում, մեդիա միջոցառում, հանդիպում, ստուգիչ վարժանքներ և այլն)		
6.1 ԿԽԱ և կլիմայի փոխկապակցության վերաբերյալ առկա ռեսուրսների և հնարավորությունների վերաբերյալ իրազեկ կանանց թիվ	6.1 Ըստ կանանց թվի	6.1) 0	6.1) 150
	6.1 Ըստ տարիքային խմբերի	6.1) 0	6.1) Սովորողն դասավանդող
	6.1 Ըստ մարզի	6.1) 0	6.1) 2
			6.1) 20
	6.1) Ըստ խոցելիության		
6.2 ԿԽԱ և կլիմայի փոխկապակցության վերլուծության առկայություն՝ Այո – Ոչ		6.1) 0	

	6.1) Ըստ աշխատանքային զբաղվածության	6.1) 0	6.1) աղջիկ սու կին դասավան ր
	6.2) Այո – Ոչ	6.2) Ոչ	6.2) Ոչ
7.1 ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ՝ սփյուռքից ներգրավված կանանց թիվ	7.1 Ըստ տարիքային խմբերի	-	-
	7.1 Ըստ երկրների ընդգրկվածության		
7.2 ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ՝ սփյուռքից ներգրավված կազմակերպությունների թիվ	7.2 Ըստ կազմակերպության ձևերի (օրինակ՝ կրթական-ուսումնական, մշակութային, քաղաքական, համայնքային և այլն)		

2. ՄԱՄՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

1.1 ՏԻՄ և պետական մարմիններում ԿԽԱ օրակարգի ձևավորմանն ու իրականացմանը մասնակից կանանց թիվ	1.1 Ըստ տարիքային խմբերի	-	-
	1.1 Ըստ մարզի և համայնքների		

	1.1 Ըստ խոցելիության		
	1.1 Ըստ աշխատանքային զբաղվածության		
1.2 ՏԻՄ և պետական մարմիններում ԿԽԱ օրակարգը ներառող ծրագրերի թիվ	1.2 Ըստ ծրագրերի տեսակի (կազմակերպական, ՏԻՄ, պետական)		
2.1 Ոստիկանության համակարգում ներգրավված կանանց թիվ	2.1 Ըստ կրթության աստիճանի	2.1) 3221 (որոնից՝ 2076-ը կամ 64,4%-ն ունի բարձրագույն կրթություն)	2.1) 0,2% աճ
		2.1) 620	
	2.1 Ըստ ոստիկանության համակարգի կառուցվածքային ստորաբաժանումների մեջ ներգրավվածության		2.1) 0,2% աճ

	2.2 Ըստ կրթության աստիճանի		
2.2. Ոստիկանության համակարգում պաշտոնեական առաջխաղացում ունեցող կանանց թիվ	2.2 Ըստ Ոստիկանության համակարգի կառուցվածքային ստորաբաժանումների մեջ ներգրավվածու-թյան	-	
		-	
			-
			-
3.1 ՀՀ զինված ուժերի տարբեր	3.1 Ըստ տարիքի	-	-

ստորաբաժանումներում ներգրավված կանանց թիվ			
	3.1 Ըստ կրթական աստիճանի		
	3.1 Ըստ կառուցվածքային ստորաբաժանման տեսակի		
3.2 ՀՀ զինված ուժերում կանանց առաջխաղացման վերաբերյալ ուսումնասիրություն և համապատասխան նորմատիվ ակտերում փոփոխություններ	3.2 ՀՀ զինված ուժերում կանանց առաջխաղաց-ման վերաբերյալ ուսումնասիրու-թյան և համապատաս-խան նորմատիվ ակտերում փոփոխություն-ների նախագծերի առկայություն		
4. Կլիմայի հետ կապված հարցերի և որոշումների կայացման գործում մասնակից կանանց թիվ	4) Կանանց թիվ	4) 0	4) 25
	4) Ըստ տարիքի	4) 0	4) 25-65
	4) Ըստ մարզի	4) 0	4) 11
	4) Ըստ աշխատանքային գործունեության	4) 0	4) Նախարարո համայնքապետ և մարզպետա աշխատակիցն

3. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1.1 Հակամարտությունների ժամանակ բռնությունից տուժած կանանց պաշտպանության բարելավմանն ուղղված միջոցառումների թիվ	1.1 Ըստ միջոցառման բնույթի (ՏԻՄ, իրազեկման, կազմակերպական, իրավական և այլն)	-	-
1.2 Հակամարտությունների ժամանակ կանանց տարբեր կարիքներին արձագանքելու ծառայությունների և ենթակառուցվածքների իրավիճակների ուսումնասիրություն	1.2 Հակամարտություն ների ժամանակ կանանց տարբեր կարիքներին արձագանքելու ծառայությունների և ենթակառուցվածքների իրավիճակների ուսումն ասիրու-թյունների և գնահատումների առկայություն՝ Այո – Ոչ 1.3. Ըստ մասնագիտական գործունեության տեսակի (օրինակ՝ բժշկական, փրկարար, զինվորական և այլն)		
1.3.Հակամարտություն ներին և պատերազմական իրավիճակներում կանանց պաշտպանության կարողությունները բարելավված մասնագետների թիվ			
3.1 Քաղաքացիական պաշտպանության հմտություններ և գիտելիք ստացած կանանց թիվ	3.1 Ըստ տարիքի 3.1 Ըստ մարզի և	-	-

	համայնքների		
	3.1 Ըստ աշխատանքային գործունեության		
	3.1 Ըստ հաշմանդամության առկայության՝ Այո – Ոչ		
3.2 Միջոցառումների թիվ			
	3.2 Ըստ միջոցառումների բնույթի (օրինակ՝ բժշկական, քաղպաշտպանա-կան և այլն)		
4.1 Հակամարտությունների և աղետների ժամանակ կանանց կիբերհանցագործություններից պաշտպանության թիրախային ներդրված և/կամ բարելավված ընթացակարգեր	4.1 Ըստ թիրախային ներդրված ընթացակարգերի առկայություն՝ Այո – Ոչ	-	-
4.2. Հակամարտությունների և աղետների արդյունքում կիբերհանցագործություններից տուժած իրավաբանական օգնություն և խորհրդատվություն/ աջակցություն ստացած կանանց թիվ	4.2 Ըստ տարիքի		
	4.2 Ըստ մարզի		

4. ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ

1.1 Առաջնագծի մասնագետների	1.1 Ըստ միջոցառման տեսակի (օրինակ՝	1.1) 0	1.1) 0

շարունակական կրթության և թիրախային խմբերին աջակցելու համար կազմակերպված կրթական միջոցառումների թիվ	սեմինար, վերապատրաստում, մոդուլային դասընթաց, փոխանակման ծրագիր, նախագծային ուսուցում և այլն)		
	1.1 Ըստ տարիքի		
	1.1 Ըստ մարզի և համայնքի		
	1.2 Ըստ աջակցության տեսակի		
1.2 ԿԽԱ-ին առնչվող բժշկական, սոցիալ-հոգեբանական, վերականգնողական աջակցություն ստացած կանանց թիվ			
2.1 Մասնագիտական դասընթացների և կարիերայի ուղղորդման մասնակցած ԼՂ-ից բռնի տեղահանված կանանց թիվ	2.1) Կանանց թիվ	1.2) 0 2.1) 64	1.2) 900 2.1) 60
	2.1 Ըստ տարիքի		
	2.1 Ըստ մարզի և համայնքի		
	2.1 Ըստ խոցելիության աստիճանի		

2.2 ԼՂ-ից բռնի տեղահանված կանանց զբաղվածությանն ուղղված սոցիալ-տնտեսական միջոցառումների թիվ	2.2 Ըստ միջոցառումների բնույթի (օրինակ` կրթական, ձեռնարկատիրա-կան, սոցիալական և այլն)	2.2) 3	2.2) 3
3. Պատերազմական գործողությունների հետևանքով զոհված, հիմնական կերակրողին կորցրած, ինչպես նաև անհայտ կորած անձանց ընտանիքներում աջակցություն ստացած կանանց թիվ	3. Ըստ ընտանիքի կազմի 3. Ըստ ընտանիքի խոցելիության 3. Ըստ աջակցության տեսակի	-	-
4. Պատերազմական գործողությունների հետևանքով անհայտ կորած անձանց ընտանիքիների համար մատչելի արդարադատության ընթացակարգի բարելավման	4. Ըստ նախագծի առկայության` Այո – Ոչ	-	-

նորմատիվ ակտի նախագծի առկայություն			
5.1 Սահմանամերձ բնակավայրերում տեղաբաշխված զորամասերի զինծառայողների սոցիալական ադապտացմանն (հարմարմանը) ուղղված աջակցություն ստացած կանանց թիվ	5.1 Ըստ մարզի և ըստ համայնքի 5.1 Ըստ տարիքի	-	-
5.2 Սոցիալական ադապտացմանն (հարմարմանը) ուղղված միջոցառումների թիվ	5.2 Ըստ միջոցառման տեսակի (օրինակ՝ զբաղվածության, կրթական, մշակութային)		

5 ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՄԱԿ ԱԽ 1325 ԳԱԾ շրջանակում ազգային դերակատարների կողմից ներկայացվող հաշվետվություն-ների միասնական հարթակի նախագիծ	1. Նախագծի առկայու-թյուն՝ Այո – Ոչ	-	-
2. ԿԽԱ օրակարգի վերաբերյալ այլ երկրների և միջազգային կազմակերպու-թյունների հետ համատեղ կազմակերպած միջոցառումների թիվ	2. Ըստ միջոցառման տեսակի 2. Ըստ ներգրավված կառույցների թվի	-	-
3.1 ԳԱԾ օրակարգի վերաբերյալ ԳԱԾ-ի պատասխանատու կատարող և համակատարող նախարարությունների, ՏԻՄ-	3.1. Ըստ միջոցառման տեսակի	-	-

երի, ԳԱԾ հանձնաժողովի անդամների համատեղ կազմակերպած միջոցառումների թիվ	3.1. Ըստ ներգրավված կառույցների թվի		
3.2 Համայնքային մակարդակում ԿԽԱ օրակարգի իրականացման պատասխանատու մեխանիզմի/ համակարգի ձևավորում և կիրարկում	3.2. Մեխանիզմի/ համակարգի առկայություն՝ Այո -Ոչ		
5.ԿԽԱ օրակարգի շուրջ ՀՀ-ում ներգրավված ՔՀԿ-ների թիվ	5.Ըստ ՔՀԿ-ի ոլորտային ուղղվածության տեսակի	-	-
	5. Ըստ ՔՀԿ-ի գործունեության վայրի/ ըստ մարզ		